

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
PEDAGOOGIKA JA PSÜHHOLOOGIA LEKTORAAT

Ester Vilhein-Uuemõis

**ISA ROLL KOOLIEELIKU KASVATAMISEL KOOSTÖÖS
KOOLIEELSETE LASTEASUTUSTEGA**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Natalja
Zorina, Knd

NARVA 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Töö autori allkiri ja kuupäev

18.01.2016

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ester Vilhein-Uuemõis,
(sünnikuupäev: 24.08.1974)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Isa roll koolieeliku kasvatamisel koostöös koolieelsete lasteasutustega“, mille juhendaja on Natalja Zorina;

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 18.01.2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. ISA ROLL KOOLIEELIKU KASVATAMISEL.....	7
1.1. Meeste rollist isadena.....	7
1.2. Isa rollid lapse erinevates vanustes.....	11
1.3. Isade kasvatus erinevus poisile ja tüdrukule.....	13
1.3. Isata kasvava lapse riskid.....	17
2. KOOLIEELSE LASTEASUTUSE KOOSTÖÖ PEREDEGA JA ISADEGA...20	
3. ISA ROLL KOOLIEELIKU KASVATAMISEL KOOSTÖÖS LASTEAIAGA	
ÕPETAJATE ARVAMUSTE PÕHJAL.....	25
3.1. Uurimistöö eesmärk, uurimisküsimused ja meetodid.....	26
3.2. Valimi moodustamine ja kirjeldus.....	26
3.3. Uurimistulemuste analüüs.....	27
3.4. Uurimuse kokkuvõte.....	37
4. METOODILISED SOOVITUSED ÕPETAJATELE KOOSTÖÖ VORMIDEST	
ISADEGA	39
KOKKUVÕTE.....	43
SUMMARY.....	46
KIRJANDUS.....	48
LISAD.....	51
LISA 1. ANKEETKÜSITLUS.....	51
LISA 2. ОПРОСНИК ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ.....	57
LISA 3. ÕPETAJATE INTERVJUUDE KOKKUVÕTE.....	63

SISSEJUHATUS

Eestis hakati isade vastu rohkem huvi tundma ja neid uurima 90-ndate lõpust alates. Eesti Lastefondi poolt korraldati 2002. aastal kirjandi- ja plakatikonkurss "Mul on õigus isale" ja 2003. aastal korraldas Eesti Lastefond teavituskampaania "Lapsel on isa vaja", kus rõhutati isa tähendust ja selgitati mitmeid isadusega seonduvaid küsimusi. On antud välja raamatuid ja korraldatud konverentse nii isaduse teemal, kui meeste tervisest ja nende rahulolust. (Sarap Silja 2012)

Käesoleva lõputöö aineks on ülevaate saamine, mida mõtlevad õpetajad isa rollist koolieeliku kasvatamisel. Teema on aktuaalne kuna isa rolli on vähe uuritud (vt nt Niiberg, Kutsar 2007, Kempe 2002). Miks isasid on raske kaasata laste ellu just koolieeliku eas? Mis on selle põhjuseks?

Eesti teadlaste, mõtlejate ja publitsistide pilgud on peatunud siiani paraku pigem naistel, kui meestel. Suur osa sellest, mis puutub mehelikkusse, on jäänud meie jaoks peaaegu suletud valdkonnaks, kus kareda pealispinna all ringlevad veidrad ja sageli lausa ohtlikud kujutelmad.

Kuigi esmapilgul näib, et mees on sündinud meheks ja see bioloogiline tõsiasi ajendab teda käituma vastavalt oma soorollile, ei ole asi lähemal vaatlusel sugugi nii lihtne (Poolamets jt 2000: 10).

Tänapäeval ühiskonnas toimuvad kiired muutused. Isalt ei oodata enam, et ta oleks peres ainus leivateenija või otsustaja ning traditsiooniline tööjaotus perekonnas enam ei kehti (Burgess).

Missugune on mehe roll ühiskonnas? Millises suunas peaks arenema mehelikkuse ideaal? Kes on üldse mees?

Isa rollist arusamine sõltub eeskätt kultuurist ja subkultuurist, vähem individuaalsetet erinevustet. Nii on muutunud ka ajaloos isa rolli mõistmine ja ootused isa suhtes. Kui võrrelda erinevate kultuuride emaks ja isaks olemise rolli iseärasusi, siis torkab silma, et lastega tegeleb enamasti ema. Peaaegu kõikide maailma perekondade tuumaks on ema oma lastega. Isad tulevad ja lähevad, vahel nad vahetuvad või puuduvad hoopis. Emaks olemine on enesestmõistetavam, selle üle ei vaielda nii palju. Isa roll seevastu on küsitavam (Rätsepp 2008).

Töö eesmärgiks on välja selgitada isa roll koolieeliku kasvatamisel koostöös õpetajatega.

Eesmärgist tulenevateks ülesanneteks on:

1. Anda ülevaade isa rolli tähtsusest koolieeliku kasvatamisel kirjanduse põhjal.
2. Uurida kirjanduse põhjal koolieelse lasteasutuse koostöö tähtsusest isadega.
3. Väljatöötada ankeetküsitlus ja intervjuu küsimused õpetajatele.
4. Uurimuse läbiviimine õpetajaskonna seas.
5. Uurimustulemuste analüüsimine ning järelduste ja ettepanekute tegemine.

Peamised uurimisküsimused on alljärgnevad:

1. Kuidas isad osalevad koolieeliku kasvatamisel koostöös õpetajatega?
2. Kellega õpetajad eelistavad suhelda rohkem?
3. Kas õpetajad soovivad suurendada isade aktiivsust koostöös lasteaiaga?

Bakalaureusetöö koosneb neljast peatükist.

Esimeses peatükis keskendub autor teoreetilise ülevaate andmisele isa rollist koolieeliku kasvatamisel, isa kasvatamise erinevustest, isata kasvava lapse riskidest.

Teises peatükis keskendub autor koolieelse lasteasutuse koostööst isadega, lasteaid kui peretoetaja laste arendamisel.

Kolmandas peatükis tutvustab autor uurimisprobleemi asetust, aineistiku kogumist ja analüüsi meetodeid. Antakse ülevaade uurimuse läbiviimisest ning valimi moodustamisest. Ülevaade antakse ka uurimuse tähtsamatest tulemustest.

Neljandas peatükis antakse ülevaade võimalikest meetoodilistest koostöö vormidest isadega.

Kokkuvõttes antakse ülevaade tehtutud tööst. Töösse on lisatud kasutatud kirjanduse nimekiri. Lisades on esitatud autori poolt koostatud ankeetküsimustik ja intervjuu küsimused õpetajatele.

Töö autor avaldab tänu kõikidele, kes aitasid kaasa töö valmimisele.

1. ISA ROLL KOOLIEELIKU KASVATAMISEL

1.1 MEESTE ROLLIST ISANA

Niiberg (2008: 123) väidab, et on tehtud tuhandeid uurimusi ema ja lapse suhete kohta, palju vähem aga selle kohta, mis toimub isa ja lapse vahel. Üks põhjustest on kindlasti see, et kõikides kultuurides on ema lapsele lähedasem ja teda peetakse seetõttu palju olulisemaks lapse mõjutajaks. Isa on keegi kaugel, keda ei tunta. Ja kuigi inimesi ei saa lihtlabaselt jagada kaheks - introvertsed mehed ja eksavertsed naised -, on siiski nii, et mehed ei taha eriti rääkida sellest, mis toimub nende mõttemaailmas ja tundeelul, nad on/või on sunnitud olema lihtsalt asjalikumad ja kinnisemad. Siiski arvab autor, et nii isa kui ema on lastele võrdselt vajalikud, sest tuleb ju meil kõigi elada maailmas, kus pooled inimestest on naised ja pooled mehed.

Kaks olulist sündmust, mis annavad tunnistust huvi kasvamisest isade rolli vastu on 1996.aasta ookeanil aset leidnud konverents isade rolli tähtsusest ja 1998. aasta ilmunud eriväljaanne ajakirjas Demography, mis käsitles isade osalust laste elus ning andis taas tunnistust sellest, et kui lapsed kasvavad koos isaga on nad sageli targemad, psüühiliselt tugevamad, saavad koolis paremini hakkama ja leiavad hiljem ka paremaid töökohti. Et kirjeldada isade suurt mõju laste arengus, loobuvad mõned uuringu läbiviijad kuivadest teaduslikest terminitest ja kasutavad isegi selliseid sõnu nagu "märkimisväärne" ja "hämmastav".(Kindlon, Thompson 2003: 109)

Rita Rätsepp oma magistritöös kirjutab, et mehele omistatakse meie kultuuriruumis tavaliselt sellised iseloomuomadused nagu sõltumatus, ambitsioonid, distsipliinitunne ja stolne rahu. Valitseb arusaam, et mehed on agressiivsed, otsivad seiklusi ja aktsepteerivad probleemide lahendamisel vägivalda. Mehe saavutusvajadust peetakse naise omast tunduvalt suuremaks. Väärtusskaala järgi on mehelik teenida raha ja teostada end eduka tööalase karjääri kaudu ning naiselik on hoolitseda kodu ja laste eest. Traditsioonilise maskuliinsusega on seotud ka läheduse kartus, seda peetakse naiselikuks (Rätsepp 2008).

Mehelikkus ehk maskuliinsus ei ole mitte kõikjal kehtiv absoluutmõiste, vaid ühiskondlike kujundmade kontsentraat. Mehelikkuse ideaal on võib olla vägagi mitmekesine, seda mõjutavad nii ajaloolised kui ka kultuurilised tegurid. Mõnes ühiskonnas peab mees olema külm, kõigutamatu ja agressiivne nagu kangelasepose

sangar, seevastu teisel võib ta olla vägagi rahumeelne, õrn ja kaastundlik. Ent seesama mees peab käituma tööl ja kodus erinevalt, ideaal eeldab paindlikust (Poolamets jt. 2000: 10-11).

Kogu inimkonna ajaloo vältel on olnud mehe tegevusaladeks jahipidamine, ei jätkunud tal aega lapsega koos veeta. Naiste mureks jäi laste kasvatamine ja koduste majapidamistööde tegemine. Muutused ühiskonnas on aga muutnud ka toidu hankimine, sõjapidamine ja töövahendite täiustamine. Läbi aegade on olnud mees pere toitja ja kaitsja ja seetõttu peremudeleid ja rolle perekonnas (Tuuling 2007).

Sellised kiired muutused ühiskonnas mõjutavad ka traditsioonilisi rolliküsitlusi ning nõuavad isa rolli lahtimõtestamist. Hierarhilises ühiskonnas nähti isa eelkõige otsustajana ja piiride seadjana (keelaja-karistajana). Vanemad, kes oma lapsepõlvest kaasa võetud rollimudeleid automaatselt järgivad, ajavad sageli segamini autoriteedi ja autoritaarsuse. Elu on näidanud, et autoritaarsus toob kasu asemel pigem kahju. Autoriteediks kujuneb isa aga eelkõige oma olemis - ja suhtlemisviisi ning elutarkusega (Roosa 2011).

Vanemaks (isaks, emaks) olek tähendab üldmõistet, mis haarab enda alla terve rea laste hooldamise ja kasvatamisega seotud täiskasvanute tegevusi ja oskusi. Viidates Kutsarile (2007: 51) on vanemaksolek protsess, mis koosneb ülesannetest, rollidest, reeglitest, kommunikatsioonist, ressurssidest ja suhetest. Lapsed vajavad füüsilist hooldamist, kasvatamist, õpetamist, materiaalsete ressurssidega varustatust, kaitset ja järelevalvet. Lapsed vajavad juhtimist ja julgustamist oma arengus – nii kognitiivset, füüsilist, sotsiaalset, emotsionaalset, moraalset, seksuaalset, vaimset, kultuurilist kui ka hariduslikku. Suurem osa nendest vajadustest saab rahuldatud vanemate poolt.

Vanemluses eristatakse kaasajal bioloogilist, juriidilist, sotsiaalset ja psühholoogilist osa.

1. Geneetiline ehk bioloogiline isa – on mees, kes on viljastanud munaraku, seega mees kui sigitaja;
2. Juriidiline isa – mees, kes on seadusjärgselt lapse isa, juriidilise isadusega kaasnevad teatud seadusejärgsed õigused ja kohustused lapse suhtes;
3. Sotsiaalne isa – mees kes jagab oma igapäeva elu lapsega; elab temaga koos ja hoolitseb tema eluliste vajaduste rahuldamise eest;

4. Psühholoogiline isa – mees, kes on saavutanud lapsega lähedase suhte, elades temaga koos või eraldi peab laps teda kõigis olukordades oma isaks ja eeskujuks.

Kärgperedes ei ole kasuisal bioloogilist ja juriidilist rolli, kuid oluline on valmisolek psühholoogiliseks ja sotsiaalseks vanemluseks.

Tänapäeval ei pruugi need erinevat tüüpi isadused aga alati kattuda. Näiteks kui mehel on enam kui üks paarisuhe, siis võib peres olla sageli puudu üks bioloogiline vanem. See on ka üks põhjusi, miks üha enam on hakatud rõhutama psühholoogilist isadust. (Uljas 2004: 66).

Psühholoogiline isadus nagu kirjutab Jüri Uljas (Uljas 2004: 69) on oluline nii lapsele kui ka mehele. Psühholoogilise vanemana saab toimida ükskõik milline lapse eest hoolitsev isik, kuid mitte kunagi eemalolev passiivne täiskasvanu, isegi siis mitte, kui ta suhe lapsega on bioloogiline. Psühholoogiline vanemlikkus kujuneb lapse ja täiskasvanu lähedussuhtes lapse vajadusi arvestavas intraktsioonis.

Samuti on psühholoogiline vanem see vanem, kellega laps end identifitseerib. Välistatud ei ole ka see, et mõni laps kogeb vaid bioloogilist vanemlikkust ning ei leiagi endale psühholoogilisi vanemaid, kellega ennast samastada. Seega ilmneb kõige tugevam isa mõju just seal, kus on tegemist psühholoogilise isadusega.

Isaduse määratlused olid ja on tugevalt seotud ühiskonna, kultuuri ja ajastuga. Sestap on käsitlused isast muutlikud ning eri aegadel valitseb erinev isadus.

Jouni Kempe (2002: 32) oma raamatus mehe ettekujutus võrdõiguslikkusest refereerinud doktor Jouko Huttuneni, kes on psühholoogilist isadust uurides jaotanud isad neljaks erinevaks tüübiks:

Eemalolev isa

Psühholoogiliselt eemalolev isa. Mees võib olla küll füüsiliselt lähedal, kuid tema jaoks ei ole isadus psühholoogiliselt oluline. Tal ei ole eeldusi selleks, et võtta vanemaks olemisega kaasnevat vastutust teise inimese eest.

Traditsiooniline "vanaaegne" isa

Hoolitseb oma perekonna eest suurniku moel. Isadus on säärase mehe jaoks lihtsalt perekonna olemasolu, ilma et perekond ja isadus moodustaksid olulist osa tema

meesidentiteedist. Selline isa ei loobu mitte kunagi oma harrastustest või karjäärist perekonna heaks.

Toetav isa

Säärane ema abistav isa kujunes välja 1970. aastatel. Ta on oma lastesse siiralt kiindunud ja tal on nendega tugev emotsionaalne side ja ta võtab osa ka kodutöödest. Ometi ei muutu sellest kuigi palju ema seisund, ta on ikka kodutööline ja peamine vastutaja laste hooldamise eest. Toetaval isal ei pruugi alati olla selge, mida tal tuleb isana teha ning kuidas ühendada isadus oma töö, harrastuste ja mehesusega.

Alles kujunev isadustüüp

Uus isa (new father), kes vastutab pere eest ja seob end sellega. Uus isa tahab seda, et mõlemal vanemal oleks ühesugune vastutus, seda nii kodutöodes kui ka laste hooldamisel ja kasvatamisel. Sellise nägemuse korral võib mees vahetada ametitöö kodusolemise vastu ehk siis loobuda tööelust ja olla “kodune isa”.

Viimasel ajal on Euroopas tunduvalt kasvanud meeste hulk, kes püüavad senisest põhjalikumalt keskenduda perekonnaelule ja peavad vajalikuks, et isa saaks osaleda lapse kasvatamises algusest peale. Ka Eestis on hakanud toimuma nihked, mis annavad tunnistust isa rolli suuremast väärtustamisest. Alates 1990. aastate algusest on mehel võimalik käia koos naisega raseduse kontrollis ja perekoolis, et paremini mõista, mida tähendavad lapse ootamine ja tulevane isadus. Pidevalt on suurenenud peresünnituste osakaal, praegu viibib iga teise sünnituse juures juba ka isa (Poolamets jt 2000: 72).

Isade nõustamine ja harimine naise raseduse ajal võib osutuda mitmel moel kasulikuks, aidades kaasa isa ja lapse vahelise kiindumuse ning ema ja lapse suhete väljaarenemisele, samuti edaspidisele rinnaga toitmise õnnestumisele. See on ka võimalus lahtisaamaks tundest, et isa on kõrvale tõrjutud. Paremini isaduseks ettevalmistatud isadel on ka väiksem tõenäosus pärast lapse sündi kõrvale tõmbuda või eemaletõrjutud saada. Nad hoolitsevad rohkem oma laste eest kui ettevalmistuseta jäänud isad, viibivad rohkem aega oma laste läheduses ja tegelevad nendega vahetumalt. On täheldatud, et seetõttu on nn. aktiivsete isade lapsed teistest arengus veidi ees, rõõmsamad ja vastuvõtlikumad (Burgess 2000: 165, 174).

Tulevase vanema rolliõpe käivitub, olgu see siis ema või isa, vanemate eeskuju ja rollikäitumise kogemusena, mida ei asenda hiljem ükski raamat ega õpetus, ja ring ongi täis. Maailmas tehtud pereuuringud näitavad, et ema hakkab oma last armastama juba oma ihus, isa aga aktiivse suhtluse kaudu. Meeste ego on paraku kõrgem ja kergemini haavatav, sest isa haakub aktiivsesse kasvatusprotsessi sageli alles siis, kui on juba hilja. Seega, emaarm on loodusand, isaarm aga teenitav. Järelikult vajab noor abielumees heatahtlikku mõistvat abi ja kaasamist lapse kasvatusprotsessi ning seda juba lapse imikueas, sest hiljem vaatavad mõlemad teineteist kui imelooma (Niiberg 2006: 118).

Jüri Uljas oma raamatus minu meelest kirjutas täiesti õigesti, et sageli ei teadvusta isad endale, kui suur vastutus neil oma lapse ees tegelikult on. Oluline on rõhutada, et ainuüksi isa lihtsast olemasolust ei piisa - tema emotsionaalne eemalviibimine on peaaegu võrdne füüsilise puudumisega (Uljas 2004: 69). Mees ei ole ainult pere majanduslik kindlustaja, vaid tal on ka oluline roll lapse arenemisel ja pere emotsionaalse turvalisuse tagamisel. Isadust ei kindlustata enam mitte ainuüksi pere majandusliku heaolu tagamise läbi, vaid läbi aktiivse suhtlemise oma lastega (Uljas jt. 2003: 90).

Seoses ülaltoodud võime väita, et isauuringud on väga aktuaalsed aga isa-lapse suhteid on vähe uuritud. Kogu ajaloo vältel on isa olnud mees, kes karistab ja keda harva kodus näeb.

Isa, kui vanema rollis on uurijad väljatoonud neli isaduse tüüpi. Kõige tähtsamaks isaduse tüübiks peetakse psühholoogilist isadust. See on kõige suurem isaduse ilming sellest, kellega laps end hiljem samastada saab.

1.2. ISA ROLLID LAPSE ERINEVATES VANUSTES

Peredes kus on mõlemad vanemad, püüavad isad tänapäeval rohkem laste kasvatamises osaleda kui nad seda 20 aasta tegid. lapse kasvatamisega seotud ülesanded loovad säärase suhte, mis on väga tähtis tugeva ja armastava isa rolli täitmiseks (Kindlon, Thompson 2003: 111).

Beebi-iga: isa mängitab

Tavaliselt hoolitseb ema lapse põhivajaduste eest: söödab, peseb ja vahetab mähkmeid. Kui nende asjade eest on hoolt kantud, tuleb isa kord. Isa mängud on tormilisemad ja lapse meelest ehk ema omadest põnevamadki.

Kuigi isa osaleb tänapäeval üha enam beebi hooldamises ja mängib lapsega, on imiku side emaga esimesel eluaastal siiski tihedam, lähenedes sümbioosile. Nõnda võib isa tunda end kõrvalejäetuna. Ebamugavust võib põhjustada seegi, et elu koos lapsega ei vasta loodud kujutluspiltidele. Lapsevanemaks saamine toob alati üllatusi, vahel ka pettumusi, sest mitmeid sellega kaasnevaid elumuutusi lihtsalt pole võimalik ette näha.

Nii lapse beebi-eas kui ka hiljem on vanemal õigus oma tunnetele ja õigus tunda neid ennast süüdistamata. Selliste tunnete hulka peaksid mahtuma ka väsimus, pettumus ja viha - ema-isa ei pea neid kogedes end veel ebaõnnestunud lapsevanemaks pidama.

1,5-3-aastased: isa aitab emast eemalduda

Lapse teisel-kolmandal eluaastal saab isa endale uue rolli. Selles vanuses üritab laps trotslikult emast eemalduda. Kohati ta takerdub emasse, siis jälle tõrjub teda eemale. Isast saab nüüd turvapaik ja tasakaalustaja, justkui neutraalne maa-ala, kus laps on kaitstud oma tigiduse ja viha eest. Ühes lapse iseseisvuse kasvuga tunneb rahuldust ka isa, sest üks oli ju temagi elus kord aeg, mil ta võitles end oma emast sõltumatuks.

Tüdrukud ja poisid eemalduvad emast erinevalt. Mõlemale on eraldumine vajalik, ent selles eas tajub poiss, et temast ei saa kunagi emasarnast. Ema loomuomane naiselikkus viib poja feminiseerumisele, kui isa ei aita poisil temast eemalduda.

Mõned mehed usuvad, et tüdrukute isa olla on kergem. Suhtele tütardega annab tooni tõmme üksteise poole, isa ja poja vahel käib aga ajuti kõva võistlus.

4 - 5aastased: isa kui võistleja

Nelja-vieaastaselt, nn oidipaalses perioodis, hakkab laps hoomama isa ja ema vahelist suhet. Ta ei oska seda õieti määratleda, ent tunneb end kõrvalejäetuna. Laps üritab muutuda taas väikseks, kuid ei saa üle ega ümber äsjaavastatud teadmistest, et inimesed jagunevad kaheks: meesteks ja naisteks.

Poeg üritab ema enda päralt hoida, ja tüdruku soovid keskenduvad isale. Selles eas üritab laps igal viisil isa ja ema vahele magama pugeda. Last tuleb mõista, kuid kiilu vanemate paarisuhtesse ei tohiks ta siiski lüüa. Sinkkonen rõhutab, et selles perioodis ei tohiks isa ehmuda, kui ka tema on tütresse kiindunud, ega lasta end häirida tüdruku soovidest või poisi ähvardustest.

Esimesed kooliaastad: isa kui sõber ja eeskuju

Esimestel kooliaastatel süveneb lapse arusaam oma soost. Isa ja laste koostegutsemine on selles eas oluline, kuid sellest tähtsam on, et isa kuulaks oma last ja huvituks tema tegemistest. Mõtteid vahetades võivad mõlemad kogeda sügavat ühtekuuluvust ja sõprust.

Nii mõneski kunstis võivad lapsed ses eas juba isast ees olla – isa peaks suutma seda aktsepteerida. See ei tähenda aga isa kui autoriteedi langust. Lapse enesehinnang on veel seotud vanematega ning laps tahab olla maailma kõige targema ja andekama isa poeg või tütar. (perekool)

Kokkuvõtvalt võime öelda, et isa iseloomujooned ei olegi nii tähtsad kui suhe isa ja lapse vahel. Samamoodi ei oma tähtsust isa ja lapse koosveedetud aja kogus, vaid tähtis on see mida nad koosveedetud ajal koos tegid, kuidas arenesid nende suhted, mida nad üksteiselt õpisid.

1.3. ISADE KASVATUSE ERINEVUS POISILE JA TÜDRUKULE

Selge see, et isa hoiab last teistmoodi kui ema. Tema olemus ja käitumine on nurgelisemad ja lapsele vähem aimatavad - tajutavamad, hääli tugevam, kogu suurem ning samm raskem.

Ajalooliselt on isaroll olnud eelkõige suunav ja kontrolliv - karistav. Mees on tähtsustanud ennast aastatuhandeid ühiskondlike ja naine perekondlike rollide kaudu. Samas näeb isa oma last pea alati vanemana kui ta tegelikult on. Emale jääb laps aga tihti eluks ajaks lapseks, kes vajab pidevat hoolt ja tähelepanu. Isa liigne usaldus ja rahu võib sageli ema ärritada ning viidata mehe näilisele ükskõiksusele, mis aga ei pruugi sugugi nii olla. Isa lihtsalt annab lapsele laiema tegutsemisvälja ja laiemad piirid, mille

ületamine ei too kaasa päevi kestvaid tänitamist ega hambutud moraalijutlust, vaid konkreetse karistuse (Niiberg 2006: 118).

Isade uurimused näitavad, et isalikku käitumist mõjutab oluliselt ema toetus. Suur osa naisi ei tahagi, et nende mehed oleksid lastega rohkem seotud - hirmust, et tungitakse nende "valitsemisalale".

Isa armastus ei ole enamasti last lämmitav, vaid julgustav ja arendav. Erinevad uuringud kinnitavad, et lapsed, kelle kasvatuses on isal olnud oluline ja aktiivne roll, saavad elus paremini hakkama, kui kahe koos elava vanemaga sirgunud lapsed, kelle kasvatamine on olnud peamiselt ema õlul. Lähedussuhe mõlema vanemaga toetab lapse sisemist terviklikku ning annab tasakaalustatud pildi maailma polaarsusest. Isa ühtlasi eeskuju ja rollimudel. Elukogenud pereterapeut Jesper Juul rõhutab, et naised peavad laskma meestel kujundada isa rolli lastega, sest naised ei saa meestele õpetada, kuidas isa olla. Naised saavad mehi aidata sellega, et annavad neile võimaluse isa rolli täita ja usuvad neisse ning nende hakkama saamisesse (Roosa 2011).

ISA KASVATUSE MÕJU POJALE

Iga poiss vajab oma ellu meessoost isikut, kes aitab tal "laadida alla tarkvara" selle kohta, kuidas olla mees. See on suurim privileeg, mis isale on antud, ja suurim kingitus, mida isa oma pojale annab. Isa ja poja vahel on eriline side ning poiss tunneb rõõmu sellest, kui isa teda kiidab. Isalt saadud juhtnöörid, õpetus, julgustus ja armastus on lapse jaoks ühendus meestemaailmaga.

Paljud paari viimase aastakümne uurimused on kinnitanud tähelepanekut, et isa roll poisi elus on äärmiselt oluline, samuti on avastatud kurb tõsiasi, et kui isa puudub või ei suhtle pojaga, on poisid palju ebasoodsamas olukorras. Uurimused on näidanud, et isa ei saa kunagi liiga palju oma pojaga tegelda ja et see mõjutab tohutult tema tulevikku. Heade isade pojad näitavad selle positiivset mõju aastaid hiljem oma empaatiavõimega ning samuti oma tervete sotsiaalsete suhete ja suutlikkusega lähedust saavutada (Grant 2011: 32-33).

Keskmisses lapseeas õpetab isa käitumine mängude või mõne muu ühise tegevuse ajal pojale, kuidas oma emotsioone kontrollida. Strateegia, mida poisid kasutavad nii noorukieas kui täiskasvanueas sotsiaalsete probleemide lahendamiseks, pärineb otseselt isaga mänguväljakul veedetud tundidest või peresisestest vestlustest. Poiss jälgib, kuidas tema isa lahendab konflikte, kas ta on koostöövalmis, kas ta on perekonna ja

abielu nimel valmis vaeva nägema, kuidas ta käitub ühiskonnas ja tööl. Mistahes eluvaldkonnaga on tegu, räägivad isa teod palju rohkem kui paljad sõnad ja poiss jälgib mõlemat tähelepanelikult. (Kindlon, Thompson 2003: 113)

Uurimused on näidanud, et poistel, kellega isa varajasest east peale tegelesid, läheb kõiges paremini. Nad on akadeemiliselt edukad, nende toimetulekuoskused arenevad emotsionaalselt ja sotsiaalselt ning nende karjäärisedukust mõjutatakse positiivselt. Isadel on oma eriline viis poegadega suhtlemiseks, mida tavaliselt nimetatakse "meestevaheliseks sõbrunemiseks". Just isa tutvustab pojale laiemat maailma kõigi selles leiduvate riskide ja põnevate asjadega. Just isa sisendab turvatunnet ja rahustab, kui elu tundub hirmutav, ning näitab, millisel määral on normaalne hirmu tunda.

Isad ei ole meessoost emad. Neil on oma kasvatusstiil. See loomulik viis, kuidas isa oma pojaga mängib, kaldub tegelikult olema just selline suhtlusviis, mida poisid vajavad. Füüsiline, sageli lärmakas mäng isaga ja kalduvus piire kombata, on poisi kasvamises väga tervislikud ja vajalikud.

Mürav ja aktiivne suhtlus isaga, mis sageli emasid hulluks ajab, on poisi arengu jaoks väga tähtis. Selline tegevus õpetab talle hämmastaval kombel, kuidas kaklusest ja hea suhtluse abil agressiooniga toime tulla. Vastupidiselt sellele, mida paljud arvavad.

Füüsilised mängud ei ole lihtsalt meeste hullus, vaid pigem õpetatakse nende abil poisile palju, sealhulgas seda, kuidas oma tundeid märgata, kui kaugemale minna ja kui paljuga ta suudab toime tulla. Ta õpib lihtsalt isa tundeid märkama ja enda emotsioone kuulama. Poiss õpib mõistma isa näoilmeid ja kehakeelt ning seda, kuidas aru saada, kust jookseb lubatud käitumise piir. See on osa sellest, kuidas aidata poisil omandada teiste inimestega sotsiaalselt suhtlemise oskust. Ta õpib, mis tunne on kogeda tundeid, mis mõnikord teda täielikult endasse haaravad. Ta õpib, kas isa teeb nalja või annab teada, et ta on üle piiri läinud (Grant 2006: 33-36).

ISA KUI TÜTRE MÕJUTAJA

Olla poja isaks selles ei ole midagi imelikku, siis annab isa lapsele seda, mis tal on endal olemas aga kust võtta see, mis läheb tütrele? Oma poegatega tegelevad isad rohkem kui tütardega. Põhjuseks toob nii mõnigi mees, et poja kasvatan ma ju omasuguseks, mehiseks, temaga saab mängida jalgpalli, räägita autodest-raketidest, käia

kalal. Aga naiselikkus on müsteerium. Kuidas õpetada- juhendada seda, millest isegi aru ei saa?

Tütardega on isa hellem ja kannatlikum. Isade tugevus ja jõulisus pehmenevad, kuna tütred tunduvad õrnemad ja hellemad, tuues meestes esile nende õrnad jooned. Isa peab õppima väikese tüdrukuga toime tulema. Samas isad pakuvad ka turvatunnet, nendega koos olles julgetakse teha rohkem, sest emad kindlasti kardavad rohkem ja siis keelavad mõnda asja teha. Kui tütrele meeldib isaga ringi käia ja temaga koos meeste tööd teha, siis saab ta eluks kaasa rohkem kui lihtsaks naiseks olemise (Niiberg 2008: 127).

Tütre ja isa vahelised suhted on üliolulised ning nii peab nendesse ka suhtuma. See on enamasti esimene mehe - naise vaheline suhe tüdruku elus ning võib rajada aluse sellele, kuidas tütar hakkab tulevikus meestega suhtlema. Nende suhete põhjal hakkab tütar ennast võtma sellisena, nagu ta on.

Täpselt nagu tütrele on kasulik isaga koos aega veeta, on ka isal kasulik temaga koos olla. Väikesed tüdrukud aitavad isal maailma tüdruku pilguga näha. Üks kasudest, mida tütar lähedastest suhetest isaga saab, on terve minapilt. Tütar õpib rahulolu naissoost lapseks olemisest just suhtlemisest oma isaga. Tulemusena tunneb ta end selles rollis kindlalt (Karres 2012: 187, 191).

Sageli isad ei teadvusta oma tähtsust tütreaga suhtlemisel ja tõmbuvad oskamatuses või kogenematuses tõttu eemale. Eriti tihti juhtub seda tüdruku teismeikka jõudmisel - isad eemalduvad, kuna tunnevad end ebamugavalt nende kiirete muutuste tunnistajaks olles. Väiksest tüdrukust hakkab saama naine. Suhelda on üharaske, vanema roll keerukam, kuid tütrele on isa kohalolek väga oluline. Teismeeas avastatakse enda seksuaalsust ja järjest rohkem tähelepanu pööratakse vastassoole. Isa peal saab turvaliselt katsetada. Aga mis juhtub kui see võimalus puutub?

Isa on eeskujuks, mille alusel tütar võib hakata valima, millist tüüpi poiste poole teda tõmbab. Isa käitumise ja tegude kaudu õpib tütar kahte tähtsat asja, mis võivad mõjutada tema õnne kogu ülejäänud elu vältel. Lisaks sellele, et tütar saab oma kogemusest teada, millised on mehe head ja mitte - nii - head omadused, saab ta ka esimese õppetunni romantiliste suhete kohta mehe ja naise vahel, vaadates, kuidas isa tema ema kohtleb. (Niiberg 2008: 129).

Seega ei tohiks isa võimalikult hästi käituda mitte ainult tütre ees, vaid ka oma kaasaga. Kui isa kohtleb tütre ema kuningannana, tunneb tütar end printsessina. Kui isa teeb komplimendi emale, teeb komplimendi ka tütrele. Kui kiidate ema, ülistate tütar. Sama kehtib selle kohta, kuidas kohtleb isa ka oma ema. Kui tüdruku isa käitub teadlikult oma ema ja oma naisega armastaval moel, õpib tüdruk, et mees peabki olema armastav, ning saab teada, kuidas armastust õigesti väljendada ja mida tulevasest kaasast oodata. Isal on tütrele tohutu mõju. Isa on oma tütre tuleviku kaitsja. Ta inspireerib teda kõrgemale püüdlema ja elus parimat teed valima. Vastutasuks annab tütar isale kõik ja midagi veel hinnalisemat. Tänu isa abile saab tüdrukust iseseisev, enesekindel täiskasvanu, kes oskab meestega suhelda ning keda tõmbab meeste poole, kes teda austavad ja võrdsena kohtlevad (Karres 194-195, 202).

Ka isade puhul tuleks ema ja tütre suhte juures juba kirjutatud korrata "tütreid tuleb armastada ja hellitada, hinnata ja väärtustada, märgata, tunda neist rõõmu ja neid imetleda", kuid tütreid tunnevad, et nad on kaitstud, võimekad ja suutlikud ning nende vaateid võetakse arvesse, ja kui neile antakse võimalus arendada oma andeid, siis kasvavad neist sisemiselt tugevad isiksused (Niiberg 2008: 127).

Kokkuvõtvalt võime üelda, et isad käituvad juba varakult poegade ja tütardega erinevalt. Poegade kasvatamisse isad suhtuvad karmimalt, tüdrukutega aga isad on leebemad. Poegi nad kasvatavad just kui iseenda järgi, tüdrukuid aga iseendale, sest pole maailma sündinud veel selline mees, kellele oleks isa tahtnud oma tütard ära anda.

1.4. ISATA KASVAVA LAPSE RISKID

Koolieeliku maailm on väga väike, seetõttu on iga inimene ja iga asi selles väga tähtis, Kui selles maailmas tehakse suuremaid muudatusi või kaob üks vanema, võib väike laps kogeda neid samme väga heitlikena ning selle tulemusena ärevaks muutuda. Mõned lahkumineked muudavad kohe lapse elu kõiki aspekte, kuid isegi siis, kui aset leiab vaid paar muudatust, peame oma silmad lahti hoidma emotsionaalsete tagajärgede suhtes, mida lapsed võivad üle elada. Lapsi nende tunnete eest kaitsta ei ole võimalik - isegi, kui seda saaksime, ei tuleks meil seda teha. Elu tõusudest ja mõõnadest ülesaamine on viis, kuidas õpime elu endaga toime tulema. Senikaua, kui toetame lapsi ja anname neile teada, et nende tunded, ükskõik, mida nad ka ei kogeks, on normaalsed, saavad nad asjast üle ja tulevad olukorrast välja tugevamatenä ja kogenenumatenä (Morris 2009: 97).

Emal ja isa mõju lapsele on erinev, aga mil määral ta on erinev, seda ei ole kerge määratleda. Perekonda tuleb võtta kui tervikut ja kõik peres toimuv mõjutab last ja tema arengut. Emal on valdavalt peres see, kes lapse eest rohkem hoolitseb, aga samas on näiteks isa abil lapse jaoks lihtsam emal turvalisest lähedusest eemaldumine. Ainult emaga kasvamine võib jääda lapse arengu jaoks ühekülgseks. Kui emal seostub lapsele ennekõike hoolitsuse, soojuse ja lähedusega, siis isa jälgides teadvustab väike inimene endale kahe sugupoole olemasolu. Just isa aitab lapsel kujundada oma maailmapildi. Pojal on raske ilma isata oma mehelikkust arendada (Perekool).

Mehe arusaam mehelikkusest on nimelt laiem kui naisel, kes saab sellest paratamatult aimu vaid kaudsel viisil. Emal mõjutab poegi eelkõige traditsioonilise mehemalli järgi, mis kätkeb endas ühiskonnas käibivat mehelikkuse ideaali.

Eelkõige tuleb emal vältida ohtu, et poiss, kellel puuduvad lähedane eeskuju selle kohta, mida õigupoolest tähendab olla mees, kipub kujundama endas mehelikke rollimalle välja naiselikke omadusi eirates. Tõestamine, et ta ei ole emotsionaalne ja nõrk nagu tüdruk, rõõvib niisuguselt poisilt palju energiat. Ta püüab kaitsta oma mehelikkust iga hetk ja mitmete iseloomujoonte mahasurumise hinnaga. Hirmust olla naiselik keelab ta endale läheduse, nutmise ja tunnete väljanäitamise. Arvates, et mees on kartmatu, püüab ta tõestada oma mehelikkust riskantsete tegudega. Isata kasvanud poiss võib võtta maskuliinsusest üle selle kõige halvemad küljed: agressiivsuse, tundetuse ja jäikuse.

Niisugune piirang saadab meest pahatihti varjuna kogu elu, põhjustades kohanematust, väärtõlgendusi ümbritsevate käitumise suhtes ja suuri sisepingeid, mis ei leia väljapääsu. Tal võib tekkida ka raskusi perekonnaelus. Väga tugevate maskuliinsete arusaamadega mees sageli kas ei teha või ei suuda leida oma lastega lähedust. (Poolamets jt.2000: 89-90).

Isata kasvava lapse riskide teadvustamisega tegeles sel suvel Kohilas toimunud seminar "Isata poiss vajab tuge". Seminari korraldaja, psühholoog Tiia Lister ütleb: "Mind paneb imestama, kui vähe räägitakse meeste järelkasvust – poistest. Kümne iseseisvusaastaga on kooli pooleli jätnud üle 10 000 poisi. Umbes kolmandik murdeealistest poistest on igal nädalal purjus, aga Eestis pole kohta, kust nad võiksid abi saada. (Pere ja kodu)

Abielulahutuse ja üksi lapsi kasvatavate emade osakaal on sedavõrd suur, et paljud naised on hakkanud pidama isa argielus vähevajalikuks. Ent kui lapsel on ainult ema, tagab see küll hoolitsuse, kontroll võib aga jääda puudulikuks.

Eelkõige tekib ilma psühholoogilise isata kasvades raskusi poistel. Neil on puudusi enesekontrolli osas ja tunduvalt enam käitumishälbeid. Pahatihti on madal ka õppeedukus ja tekivad keskmisest suuremad probleemid soorolli arengus ja sooidentiteedi määratlemisel.

Tüdrukutel sedavõrd selgeid tagajärgi ilmnenud ei ole. Ent risk elus ebaõnnestuda suureneb ometi. Isata kasvavatel tüdrukutel esineb edasijõudmatust koolis ja raskusi oma sooidentiteedi väljakujunemisel. Neist tüdrukutest, kellel sugulised kontaktid algavad vara, on paljud kasvanud ilma isata. Sellise käitumise üheks põhjuseks on liiga väike distsipliini ja kontrolli osakaal kasvatuses. Kuid niisugusel viisil otsivad nad ka mehelikku lähedust, millest on elus ilma jäänud (Poolamets jt.2000: 89-90).

Adrienne Burgessi raamatust "Isarolli muutumine" leiab selle kohta olulise vihje: ainus tegur, mis lastele kindla peale halvasti mõjub ja laseb ennustada halba kohanemisvõimet hilisemas elus, on vanemate aktiivne vaenulikkus teineteise suhtes (Burgess 2000: 305).

Ülaltoodust võime öelda, et isata kasvanutel lastel on eelkõige raskusi poistel, nende soo identifitseerimisega. Kui poisil ei ole eeskuju meestemallidest, peab ema hoolitsema selle eest, et pojalt oleks inimene keda ta usaldab ja keda ta saab hiljemalt jäljendada. Tüdrukutel aga isata kasvamine annab löögi alles puberteedieas. Isata kasvanud tüdrukul ei olnud võimalust jälgida meeste ja naiste vahelist suhtlust, mille alusel pärast tüdruk oskaks valida endale poissi.

2. KOOLIEELSE LASTEASUTUSE KOOSTÖÖ PEREGA JA ISADEGA

Rahvatarkus ütleb: "Mida külvad, seda lõikad!" sisaldab oma lihtsusele vaatamata teaduslikku tõde: perekonna eeskju käitumises ning lähedaste omavahelised suhted mõjutavad oluliselt lapse edasist arengut.

Lapse suhtlemine välismaailmaga algab perekonnas. Pere kujundab lapse väärtused ja hoiakud. Pere suhted ühiskonnaga on keerulised, sest iga pere on eriline grupisiseste suhete süsteem, mille on loonud just selle pere täiskasvanud. Lasteaeda või kooli tulles toovad lapsed sinna kaasa oma pere iseärasusi. Kodu kui suhtluskeskkonda, suunab ühiskond vähe, kuid kodu roll isiksuse kujundamisel on olulisem (Rajamets 2014).

Vaadeldes lasteasutust kui institutsiooni, võib seal eristada organisatsiooni ja rühma tasandit. Organisatsiooni tasandil toimub üldjuhtimine ja toimivad tugisüsteemid asutuse efektiivseks funktsioneerimiseks, mille keskmes on personali omavaheline koostöö. Lasteasutuse põhiprotsess, õppe- ja kasvatustegevus toimub rühma tasandil. Seal kohtuvad igapäevaselt lapsed, õpetajad ja vanemad ning toimub nendevaheline mõju (Almann 2004: 7-8).

Järjest enam räägitakse ja kirjutatakse vanemate toetamisest lapsele soodsa arengukeskkonna loomisel. Suure osa sellest saab ära teha lasteasutus.

Alushariduse raamõppekava rõhutab lapsevanema kaasamise tähtsust lasteaia elu kavandamisel, toetades lapsevanemat lapse kodusel kasvatamisel ja arendamisel. Ainult koostöös - lapsevanem ja koolieelne lasteasutus - saame kujundada igale lapsele soodsa kasvukeskkonna ja tagada tema arengut, arvestades lapse individuaalsust.

Koostöös lapsevanematega on tähtis eeskätt õpetaja ja lapsevanema omavaheline suhtlemine. Õpetaja töö motivatsiooniks on soov tunda perekonna kogemust ja seda arvestada ning seada koostöös partneritena ühised eesmärgid (Almann, Sirje 2008: 56).

Koostööd ei saa kavandada stereotüüpse peremalli järgi, sest iga pere on omanäoline.

See, milliseks kujunevad õpetaja ja lapsevanema suhted ning koostöö oleneb eeskätt õpetajast. Lapsevanem ja laps soovivad hommikul kohtuda heatujulise ja sõbraliku õpetajaga ning õhtul ootavad paari head sõna möödunud päeva kohta. Lasteasutuse töötajad hindavad koostööd meeldivaks, kui nad näevad oma töö tulemusi, saavad edasi anda oma teadmisi, tunnetavad ühiseid eesmärke ja lähtuvad nendest oma töös, mida lapsevanemad tunnustavad. Just õpetaja on hea suhte looja lasteaia ja lapsevanema vahel. Oluline on tema positiivne hoiak koostöö suhtes.

On loomulik, et ka lasteaia töös tuleb ette keerulisi olukordi, mõne inimesega on raskem suhelda kui teisega, kuid alati peab arvestama inimeste tundeid. Keerulistes olukordades tuleb säilitada vastastikune usaldus ja lugupidamine. (Kuusman, Almann, 1999: 5, 14)

Koostöö lasteaia personali ja perekonna vahel algab esimesest hetkest, mil lapsevanemad lasteaia uksest sisse astuvad. Lasteaia ja kodu koostöö on eelduseks, et laps tunneks end lasteaias turvaliselt ja tema arengut toetataks igakülselt nii kodus kui ka lasteaias (Õun, Suur 2009: 138).

See algab ka usaldusliku õhkkonna loomisest, teise poole kasvatustegevuse austamisest ja lapse toetamisest peres. Me keegi pole täiuslikud, kuid meil on ühine eesmärk - laste heaolu. Selle saavutamiseks peavad mõlemad pooled, nii lasteaed kui vanemad, pingutama. Arvukad uurimused on kinnitanud, et perekond ja lasteaed on kaks kasvatusfaktorit, millest laps saab tulevaseks eluks vajaliku sotsiaalse kogemuse. Ainult aktiivses koostöös suudavad kodu ja lasteaed luua tingimused, kus kavandatud tegevused ja ühine lähtekoht annavad soovitud tulemusi. Öeldakse, et lapsel on hea, kui tema vanematel on hea. Kui lapse jaoks olulised täiskasvanud nii kodus kui ka lasteaias suhtlevad omavahel avameelselt ning partnerlussuhe toimib, mõistetakse last paremini, toetatakse tema arengut ja saadakse toimuvast vajalikku tagasisidet (Almann 2004: 15, 21).

Lasteaiaõpetaja oskus saada teada ning arvestada lastevanemate kogemust ja arvamust oma lapse kasvamisest tagab lapsele lasteaias hea enesetunde. Igas peres on oma väärtuste maailm. Laps elab selles rütmis ja nende väärtushinnangute järgi. Seega seisneb koostöös lapsevanematega üks partnerluse põhimõte selles, kuidas võimalikult hästi mõista lapsevanemate kasvatuskäsitust.

A.Tiilika (2003) uurimuses lapsevanemate kasvatusesmärgidest ja koostööst lasteaia on rõhutatud lasteaia personali võimalust toetada lapse individuaalsust ja tundeelu. Uurimuse põhjal pidasis lapsevanemad tähtsaks lasteaia kasvukeskkonna eetilist tähendust ning väärtustasid mängukultuuri. Kasvatusmeetoditest pooldasid nad usalduslikku ja avatud kasvatussuhet ning hindasid kõrgelt lapse positsiooni arvestamist otsustajana, loovat ja ehedat dialoogi lapse ning täiskasvanu vahel.

Kui koostöös domineerib õpetaja poolt mõiste *õpetamine*, saadab seda veendumus, et õpetaja teab paremini, mida on lapsele vaja. Õpetaja on sel juhul ainueksperdi rollis, tal on ettekujutus endast kui ainuvastutajast lapse arengu eest. Säärasel juhul kujuneb koostöö ühepoolseks. Lapsevanematega suheldes lähtub õpetaja lapse probleemse käitumise esiletoomisest või probleemist teavitamisest. Suhted, mis on rajatud lapsevanemate ja õpetajate vastandlikele seisukohtadele, ei tule lapse arengule kasuks.

Toimides koostöös kui *partnerid*, lähtutakse põhimõttest "Me leiame koos lahenduse!". Õpetaja suhtleb lapsevanemaga kui võrdse partneriga. Lasteaia tegevus on lapsevanemale selge ja mõistetav. Õpetaja tunneb perekonna elukeskkonda ning arvestab selle olulisust. (Almann 2008: 51-53)

Vanemad on küll väga huvitatud enamusest koostöövormidest, aga ise neid planeerida ja läbi viia ei soovi. See tähendab aga seda, et vanemad ootavad ikkagi algatust õpetaja poolt ja vajadusel on valmis lasteaiaõpetajat abistama. Ometi tunnistavad õpetajad, et lapsevanemate initsiatiiv koostöös osalemiseks on madal ning lapsevanemate passiivne osalus probleemiks (Ander 2014).

Ühise lähtekoha loomine lasteaia ja perega algab omavahelisest tutvumisest. Laps on alati partnerlussuhte lähtekoht. Mida enam me sellele perioodile panustame, seda paremad on tulemused edaspidi. Koostööst partneritena saame rääkida alles siis, kui lastevanemad ja lasteaiaõpetajad teevad midagi ühiselt. Lastevanematel ja lasteaia personalil on ühine vastutus lapsele soodsa tegutsemiskeskkonna loomisel: tema arengu, kasvu ja õppimise toetamiseks. (Almann 2006: 57)

Partnerluse põhimõtetest lähtuva koostöö tunnused on:

1. koostöövormide mitmekesisus, mis lõimub erinevate vajaduste ja võimalustega;
2. lapsevanemate omavaheliste kontaktide soodustamine;
3. tõsine suhtumine lapsevanemate kompetentsusesse ja vastutusse;

4. abivalmidus probleemide lahendamisel;
5. huvitavate mõtete ja ettepanekute vastastikune vahetamine;
6. lapsevanemad tunnevad end lasteaias viibides hästi;

Et vanemad suhtuksid koostöösse ja lasteaeda positiivselt, peab õpetaja juba alguses olema aktiivsem pool, kes kannatlikult otsib kontakti kõigi vanematega, julgustab neid avaldama oma arvamust, on nõuandja ja ärakuulaja, toetab ning kiidab. (Zobel 2005: 6)

Sellist koostööd tajub ka lasteaiaõpetaja positiivse tagasisidena. Ta tunneb, et lapsevanem toetab teda. Rühmas on avatud ja usalduslik õhkkond, kus ühiste pingutustega lahenevad probleemid lihtsamalt. Kui mõlemad pooled on avatud usaldusele, luuakse võimalus dialoogiks erinevate seisukohtade ja väärtuste üle. (Almann, Sirje 2004: 18)

Kodu ja lasteaia koostöö ei toimi, võib muutuda isegi olematuks, kui:

- lapsevanemal ja lasteaiaõpetajal on erinevad käsitused kasvatuses,
- lasteaiaõpetaja ja lapsevanemate arusaamad lapse vajadustest erinevad,
- puudub ühine arusaam une, mängu, söömise ja õuesoleku kohta (Lasteaeda rõõmuga: 19)

Koostööd võib pidurdada ka lasteaiaõpetaja hoiak, et tema vastutab laste eest vaid lasteaias ega tunne kohustust peredega lähemalt suhelda. Õpetaja võib püüda ka lapsevanemaid vältida, tunda end ebamugavalt, kui ema-isa koos lapsega rühmas viibivad. Õpetaja kardab teha viga, samastades lapsevanema kontrolliga. Eriti ebakindlalt võivad end tunda noored õpetajad. Nad saavad teadmisi metoodikast, pedagoogikast ning lapsepsühholoogiast, kui andragoogikateadmisi on neil vähe. (Almann, Kuusman 1999: 5)

Takistavad tegurid koostöö loomisel toob esile ka Maarja Kullamaa oma bakaleureuse töös. Ta kirjutab, et õpetajate negatiivne hoiak lastevanemate suhtes on kindlasti üks olulisemaid õpetajate poolseid takistusi vanematega koostöösuhte loomisel. Kui õpetajad oma hoiakuid ei muuda, siis sellises olukorras jääbki koostöösuhe saavutamata. Takistavaks teguriks on kahtlemata ka see, kui õpetajatel puuduvad vajalikud teadmised partnerlussuhte loomise kohta. Samuti on oluliseks takistajaks vähene tööstaaž ning seega ka kogemuste hulk. Õpetajate teadmatuse, kuidas suhelda

vanematega ja neid koostööd tegema kutsuda, loob omakorda ebakindlaid õpetajaid. Nii võib tekkida surnud ring: kui õpetajad ei tea, kuidas vanemaid kaasata, siis ei pruugi nad seda ka üldse teha, ja kui vanemaid ei kutsuta osalema lastele hariduse pakkumises, võivad tunda, et nende osalust ei soovita (Kullamaa 2015).

Selle osa kokkuvõtteks võib öelda, et ikka õpetaja peab rohkem panustama ja julgustama lapsevanemaid osalema lapse igapäevategemistesse lasteaias. Selleks, et koostöö sujuks peavad lapsevanemad ja õpetajad jõudma kokkuleppele ja hakkama tegutsema kui partnerid. Võib ka öelda, kui õpetaja ei paku midagi, ei märka oma rühma isasid, ei kaasa neid ühis üritutes ega isa ei tulegi ennast pakuma.

3. ISA ROLL KOOLIEELIKU KASVATAMISEL KOOSTÖÖS LASTEAIAGA ÕPETAJATE ARVAMUSTE PÕHJAL

3.1 Uurimistöö eesmärk, uurimisküsimused ja meetodid

Käesoleva töö eesmärgiks on uurida ja analüüsida isa rolli lapse elus õpetajate silme läbi, hinnang sellele on antud õpetaja subjektiivse arvamuse kohaselt. Autor uurib antud töös, kas isad osalevad aktiivselt koolieeliku igapäeva tegemistes koos töös koolieelse lasteasutusega.

Autorit huvitab kui oluliseks peavad õpetajad kaasamist isasid koolieeliku igapäeva ellu. Samuti autor uurib, kuidas võivad õpetajad omalt poolt kaasata isasid koolieeliku elus aktiivselt osa võtma.

Peamised uurimisküsimused on alljärgnevad:

1. Kuidas isad osalevad koolieeliku kasvatamisel koostöös õpetajatega?
2. Kellega õpetajad eelistavad suhelda rohkem?
3. Kas õpetajad soovivad suurendada isade aktiivsust koostöös lasteaiaga?

Uurimuse läbiviimisel kasutas autor õpetajate küsimustiku analüüsi. Autor koostas õpetajatele küsimustiku nii eesti keeles kui ka vene keeles (lisa 1 ja lisa 2), milles autor keskendus järgmistele alateemadele:

- õpetajate kogemus koostöös isadega
- õpetajate arvamus koostöö loomise vajadusest ja vajalikkusest
- õpetajate roll koostöö loomisel
- kuidas õpetajad on isadega koostööd

Toetudes eesmärgile ning uurimisküsimustele viidi läbi veebipõhine küsitlus hetkel töötavate alushariduspedagoogidega. Küsitlus viidi läbi Ankeet.ee veebikeskkonnas.

Uurimisküsimused olid aadressil <http://www.ankeet.ee/a/covoda>.

Samuti oli õpetajate jaoks autori poolt loodud intervjuu küsimused. Intervjuu läbiviimisel teatas autor õpetajatele, mis eesmärgil viiakse läbi antud intervjuu. Intervjuu vastuseid kasutatakse antud töö valmimiseks.

Intervjuu küsimused kõlasid nii:

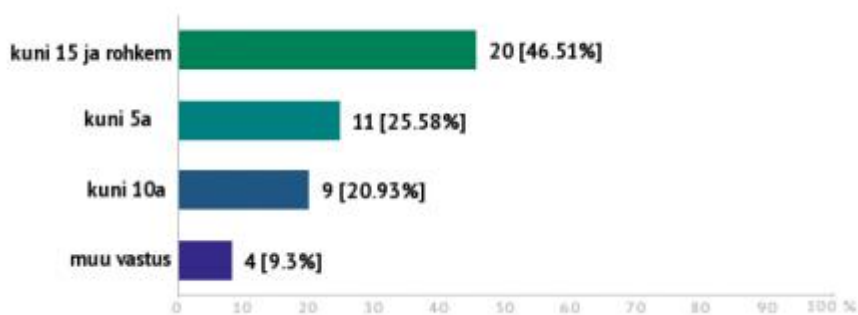
1. Kuidas sa hindad oma rühma isade aktiivsust koostöös lasteasutusega lapse õppe- ja kasvatus küsimustes? Kommenteeri oma vastust.
2. Kellega lastevanematest sa eelistaksid suhelda ja millistes küsimustes? Miks?
3. Kas Teie arvates on vaja suurendada isade ühistegevuste aktiivsust lasteaias? Kui jah, siis milliste küsimuste või probleemide alusel? Teie arvates, millisel moel te saate suurendada isade aktiivsust?

Kõik õpetajate poolsed vastused on lisatud (Vt. Lisa3).

3.2 Valimi moodustamine ja kirjeldus

Vastavalt uurimisküsimustele ja eesmärgile moodustasid uurimistöö valimi erivanuses (25-55 aastat ja vanem) ja erineva tööstaažiga (5-15 aastat ja rohkem) lasteaiasõpetajad. Valimisse kuuluvate õpetajate leidmiseks kasutas uurija lumepalli meetodit, mis tähendas, et sihipärase valimi moodustamiseks oli vaja ühte sobivate teadmistega õpetajat, kes tunneb sarnaste pädevustega õpetajaid. Küsitluses osales 42 õpetajat ja intervjuus 5 õpetajat.

Uuritavateks on erinevate linnade koolieelsete lasteasutuste õpetajad.

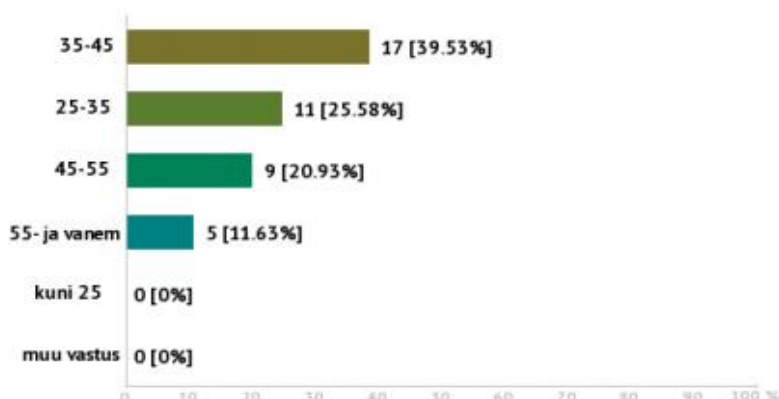

Joonis 1. Pedagoogiline staaž arvu ja protsendina (autori koostatud)

Esimene joonis annab meile ülevaate õpetajate tööstaažist (vt. joonis 1). Kuni 5 aastat tööstaaži vastas 11 õpetajat, kuni 10 aastat tööstaaži vastas 9 õpetajat, kuni 15 aastat ja rohkem vastas 20 vastanutest õpetajatest.

Valimi aluseks oli näidata, et vastanutel õpetajatel on erinev tööstaaž.

Teine joonis annab ülevaate küsitletud õpetajate vanuse (vt. joonis 2). Vanuses kuni 25 eluaastani polnud ühtegi vastanut, 25-35 aastat oli 11 õpetajat, 35- 45 aastat oli 17 õpetajat, 45-55 aastat oli 9 õpetajat ja vanemad kui 55 eluaastat oli vastanud 5 õpetajat. Valimi aluseks ei olnud vanus, aga on positiivne näitaja, et vastanuid on iga vanuserühmast.

Joonis 2. *Õpetajate vanus arvu ja protsendina (autori koostatud)*

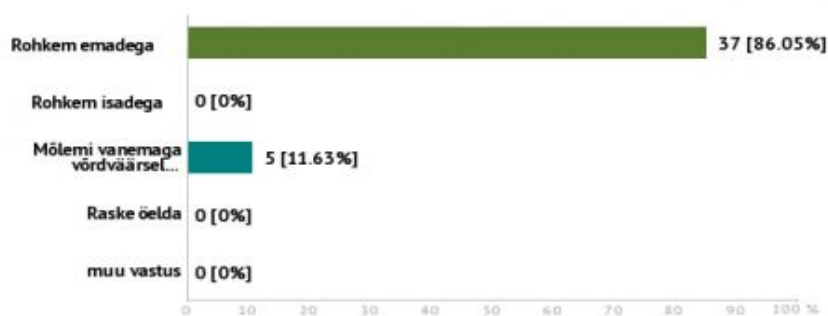
3.3 Uurimistulemuste analüüs

Järgnevalt tuuakse välja ankeetküsitluse ja intervjuu tulemused. Õpetajate vastused olid ära jaotatud alateemade kaupa. Esimese alateema sisse läks viis küsimust, mille alusel me saame teada õpetajate endi kogemus koostöös isadega.

Õpetajate kogemus koostöös isadega.

Kolmas joonis näitab kellega puutuvad kokku õpetajad oma igapäeva töös (vt. joonis 3). Joonise pealt on näha, et küsitletud õpetajate seast 37 õpetajat vastasid, et suhtlevad rohkem emadega ja kõigest 5 õpetajat suhtlevad mõlema vanemaga võrdväärselt.

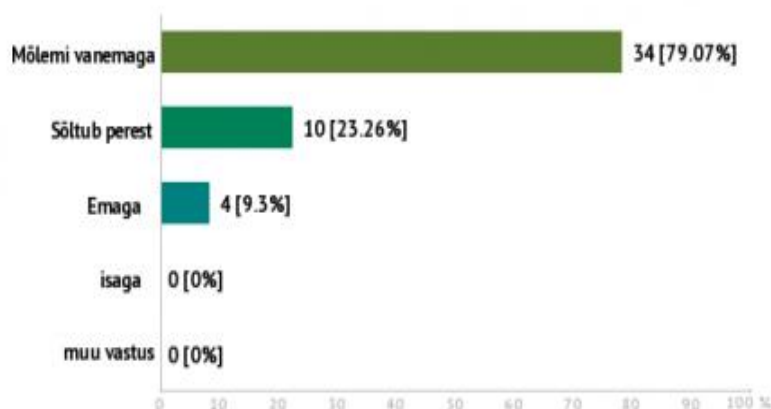
Kellega puutud rohkem kokku oma igapäevatoos?

Joonis 3. Õpetajate tihe igapäevane suhtlus pereliikmetega, arvu ja protsendina (autori koostatud).

Neljas joonis annab meile ülevaate kellega suhtleksid õpetajad heameelega. Mõlemi vanemaga vastas 34 õpetajat, sõltub perest vastas 10 õpetajat ja 4 õpetajat vastas, et suhtleks hea meelega emaga (vt. jooni 4).

Kellega suhtleksid hea meelega lapse arengust?

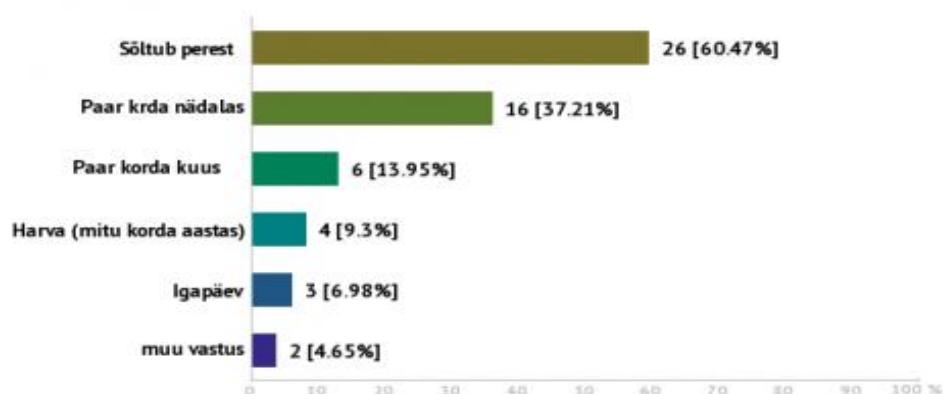

Joonis 4. Õpetaja meelepärase suhtlemine, arvu ja protsendina (autori koostatud).

Viies joonis annab meile ülevaate sellest kui tihti saavad õpetajad suhelda laste arengust oma rühma laste isadega (vt. joonis 5). Sõltub perest vastas 26 õpetajat, paar korda nädalas vastas 16 õpetajat, paar korda kuus vastas 6 õpetajat, igapäev vastas 3 õpetajat ja muu vastuse andis 2 õpetajat, mis kõlasid nii:

- Kõik sõltub perest. Isa töökohast, see võib olla välismaal või teises linnas. Kui tihti saab isa lasteaeda tulla.
- Regulaarselt saan suhelda ainult kolme isaga rühmast. Ülejäänud isad ei käigi lasteaias.

Kui tihti saad oma rühma laste isadega suhelda lapse arengust?

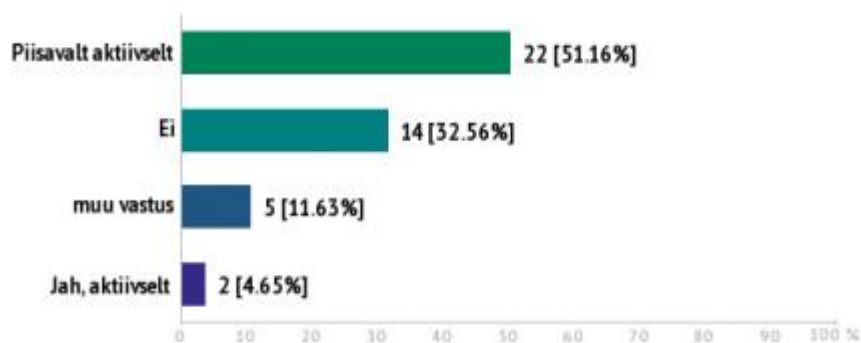

Joonis 5. Õpetajate suhtlemise tihedusest isadega oma rühma piires, arvu ja protsendina (autori koostatud).

Kuues joonis annab meile ülevaate isade aktiivsusest lasteaia ja pere koostöö loomisel. 22 õpetajat arvab, et isad osalevad piisavalt aktiivselt, 14 õpetajat arvab, et isad ei osale aktiivselt, 2 õpetajat arvavad, et isad osalevad aktiivselt ja 5 õpetajat andsid muu vastus (vt.joonis 6). Muude vastuste seas olid sellised vastused:

- Kahjuks oleneb see perest
- Sõltub perest ja isast. Üksüheselt on keeruline vastata, kuid samas tundub, et pigem on isad iseenesest passiivsed. Ühiskonnas on isadele suured nõudmised ja ma arvan, et isad on väsinud muust koormast. Kuskil on lõhe ja puudub tasakaal.
- Aktiivselt on sel juhul, kui on tarvis meeste füüsilist jõudu (palud mingit mööblieset ümberpaigutada), aitavad arvutit korda teha.
- Kui osalevad siis ka ainult kokkuleppeliselt.
- See oleneb millised kokkulepped on õpetaja teinud .

Teie arvates, kas isad osalevad aktiivselt lasteaia ja pere koostöös?

Joonis 6. Isade aktiivsus lasteaia ja pere koostöö loomisel protsendina (autori koostatud).

Esimene tabel annab meile ülevaate sellest, millised on õpetajate arvates põhjused, et isad ei osale aktiivselt lasteaia ja pere koostöö loomisel. Sellele küsimusele vastas kokku vaid 23 õpetajat.

9 õpetajat vastas, et isad on hõivatud tööl ja 9 õpetajat, et neid valdab stereotüüp, et laste kasvatamine on pigem emade töö ning 5 õpetajat Oli ka vastuseid 21,74% , et isad lihtsalt häbenevad või ei tahagi osaleda (vt. tabel 1).

Tabel 1. Isade mitte piisav osalus lasteaia ja pere koostöö loomisel, arvu ja protsendina (autori koostatud)

Kui Te arvate, et ei ole piisav osalus - siis mis oleks selle põhjuseks, et isad ei osale aktiivselt lasteaia ja pere koostöös Teie arvates?

Populaarsemad vastused	Kogus	% Määr
1.Isade hõivatus tööl s.h ka töö välismaal või muu linnas	9	39,13%
2. Stereotüüp, et laste kasvatamine on naiste asi	9	39,13%
3. Isad häbenevad osaleda või lihtsalt laiskusest	5	21,74%

Kokkuvõtvalt me võime õpetajate ankeetküsitluse vastustest järeldada, et õpetajad suhtlevad oma igapäevatoos põhiliselt emadega, aga soov oleks suhelda mõlema vanemaga võrdselt.

Intervjuude käigus selgus aga, et õpetajad eelistavad suhelda emadega, sest emad on rohkem huvitatud lapse arengust ja leiavad alati aega koostöö loomiseks. Küsitlusest tuli välja, et õpetajate suhtlus isadega sõltub perest, mõnda isa õpetaja näeb kõigest paar korda aastas ja mõnda isa õpetaja näeb paar korda nädalas ning mõnda isa aasta jooksul üks kord.

Küsimusele isade aktiivsuse kohta pere ja lasteaia koostöö loomisel vastasid õpetajad, nii ankeetküsitluse käigus kui ka intervjuudes, et isad osalevad piisavalt aktiivselt aga nende aktiivsus seisneb selles, kui on tarvis isade füüsilist jõudu või arvuti ära parandada. Põhjusteks, miks isad ei osale piisavalt aktiivselt selgus, et õpetajate arvates on isad väga hõivatud tööl s.h ka teises linnas või riigis, samuti vastustest selgus, et õpetajate arvates on isad arvamusel, et laste kasvatamine on pigem ikka naiste töö või isad lihtsalt häbenevad ja peavad seda naiselikuks.

Õpetajate arvamus koostöö loomise vajadusest ja vajalikkusest

Teise alateema sisse läks 4 küsimust. Nende küsimuste põhjal me saame teada õpetajate arvamus koostöö vajadusest ja vajalikkusest.

Teine tabel annab meile ülevaate õpetajate vastustest lahtisele küsimusele, kus õpetajal oli võimalus oma vastus põhjalikult kirja panna. Sellele küsimusele on õpetajad vastanud väga erinevalt. Analüüsides õpetajate vastuseid sain neli enim levinumat vastus.

Tabelist on näha, et isa omab väga tähtsat rolli lapse arengus millele on vastanud 16 õpetajat, isa on eeskujuks oma lapsele, nii poisile kui ka tüdrukule vastas 13 õpetajat, isa on tähtis eriti poisile vastas 4 õpetajat ja isa on sama tähtis kui ema vastas 6 õpetajat (vt. tabel 2).

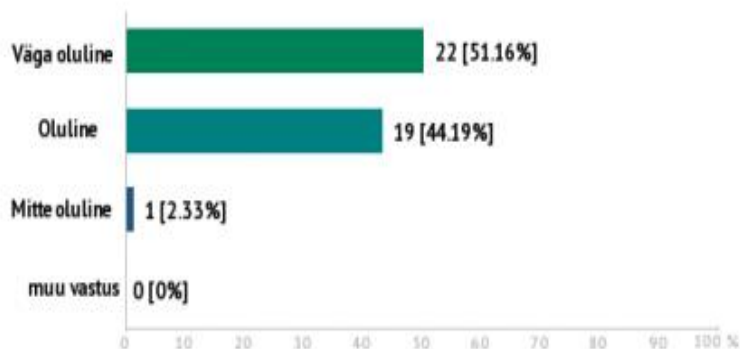
Tabel 2. Ülevaade populaarsematest vastustest, arvu ja protsendina (autori koostatud)

3. Teie arvates millist tähtsust omab isa oma lapse arengus

Populaarsemad vastused	Kogus	% Määr
1. Väga tähtsat rolli	16	41,03%
2. Isa on eeskuju oma lapsele nii poisile kui ka tüdrukule	13	33,33%
3. Eriti poisile on isa osalus tähtis	4	10,26%
4. Isa on sama tähtis kui emagi	6	15,38%

Seitsmes joonis annab meile ülevaate kui võrd oluliseks peavad õpetajad isade osalust kolieeliku igapäevategemistesse. Vastanutest õpetajatest peab väga oluliseks 22 õpetajat, oluliseks peab 19 õpetajat ja 1 õpetaja ei peagi seda oluliseks. Vastustest selgub, et õpetajad peavad ikka väga oluliseks isade osalust kolieeliku igapäevategemistesse (vt. joonis 7).

Kuivõrd oluline on Teie jaoks isade osalus koolieeliku igapäevategemistes?

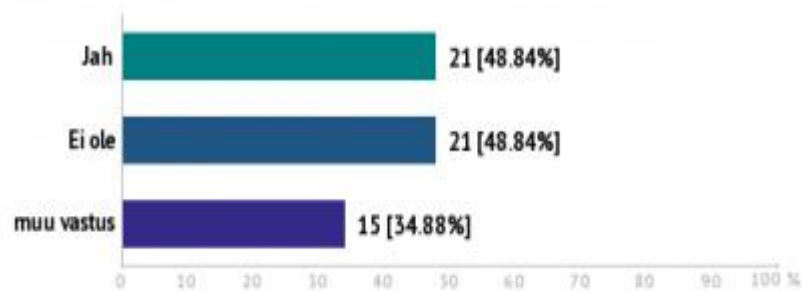
Joonis 7. Õpetajate arvamus isade osaluse kohta, arvu ja protsendina (autori koostatud).

Kaheksas joonis annab meile teada, et 21 õpetajat on läbinud koolituse koostöö loomisest lastevanematega, sama arv 21 õpetajat aga ei ole saanud sellist koolitust ja 15 õpetajat vastas muu vastus (vt. joonis 8).

Muude vastuste seas olid sellised vastused:

- See on olnud koolitusmoodulina sees koolituses. Eraldi sellist koolitust ei ole saanud.
- arenguvestluste korraldamine ja läbiviimine, seminar töö lastevanematega koolieelse lasteasutuse põhjal.
- Mul on teine eriala lastevanemate nõustaja.
- Õpisin Tallinna pedagoogilises seminaris, seal olid Sirje Altmanni loengud "Koostöö lastevanematega"
- Töö perega (kursus Narva kolledzis), koolitus- töö perega.
- Suhtlemine lastevanematega.
- Konfliktide ennetamine.
- Koolitused "Koostöö lastevanematega" Tartu Ülikool

Kas Te olete läbinud mõnd koolitust mille sisuks oli koostöö loomine lastevanematega?

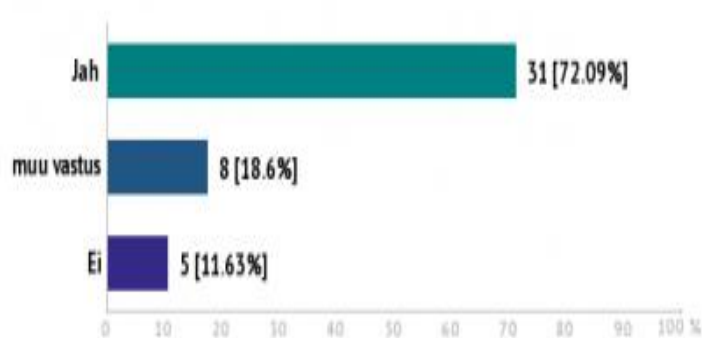

Joonis 8. *Läbitud koolitus koostöö loomise põhjal protsendina (autori koostatud).*

Üheksas joonis annab meile ülevaate sellest, kas õpetajad vajavad koostöö loomise oskuste koolitust. Joonisest selgub, et 31 vastanutest õpetajatest vajavad sellist koolitust, 5 õpetajat vastas, et ei vaja sellist koolitust ja 8 vastanutest õpetajatest vastas muu vastus (vt. joonis 9). Muude vastuste seas olid õpetajad vastanud, et oma eriala on vaja kindlasti alati täiendada, kogemuse vahetust aeg ajalt teha või lihtsalt ei osatud vastata.

- Ei oska vastata.
- Oma eriala vaja kindlasti alati täiendada.
- Seminarid või kogemuse vahetamise koolitused aeg ajalt oleksid väga kasulikud.

Kas Te vajaksite sellist koolitust?

Joonis 9. *Õpetajate vajalikus koostöö loomise koolitusest arvu ja protsendina (autori koostatud).*

Õpetajad arvavad, et isa omab väga tähtsat rolli lapse arengus ja õpetajate jaoks on oluline, et isa võtaks osa koolieeliku igapäevategemistest. Õpetajate vastustest võime

järeldada, et õpetajad soovivad ja tahavad teha koostööd isadega aga suuremal osal küsitletud õpetajatel puuduvad teadmised sellel alal.

Vastustest võime järeldada, et õpetajad vajavad koolitust, mille sisuks oleks koostöö loomine lapsevanemaga.

Õpetajate osalus koostöö loomisel

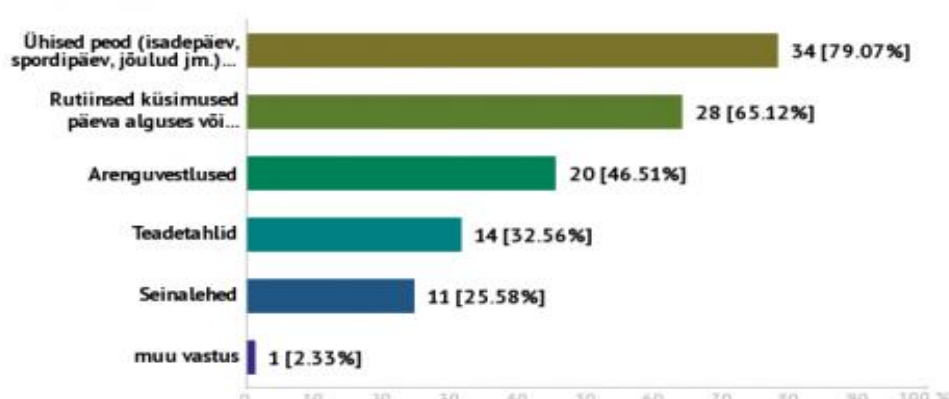
Kolmanda alateema sisse läks kolm küsimust. Autor nende küsimustega tahtis teada saada mil määral õpetajad ise on osalenud koostöö loomisel ja mida nad on ise teinud, et kaasata isasid.

Kümnes joonis annab meile ülevaate sellest millisel moel on õpetajad isadega koostööd teinud. Tulemustest selgub, et 34 õpetajat teeb koostööd isadega viies läbi ühiseid pidusid, 28 õpetajat teeb koostööd isadega rutiinsete küsimuste arutamisel päeva alguses või lõpus, arenguestluste näol teeb koostööd isadega 20 õpetajat, 14 õpetajat teeb koostööd isadega teadetetahlite ning 11 õpetajat teeb koostööd isadega seinalehtede abil, 1 õpetaja vastas muu vastus (vt. joonis 10).

Muu vastus oli:

- Olen isadelt meeste abi palunud kui midagi on vaja rühmas või lasteaias ära teha nt laupäevak, raskete asjade kandmine jne

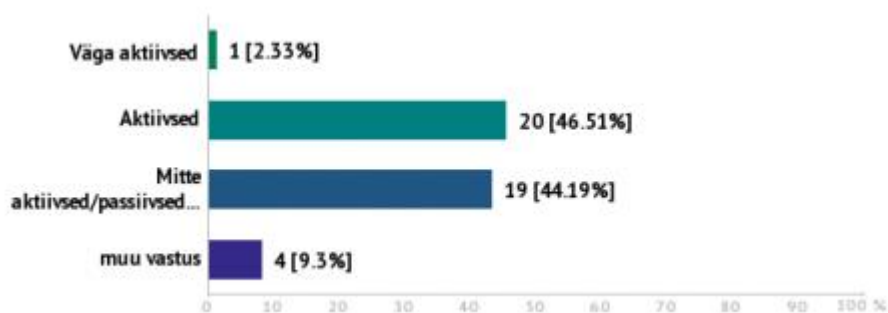
Millisel moel oled isadega koostööd teinud?

Joonis 10. Valik vastuseid koostöö vormidest protsendina (autori koostatud).

Üheteistkümnes joonis annab meile ülevaate sellest kui aktiivsed isad on vastanute õpetajate rühmas. Väga aktiivsed vastas 1 õpetaja, aktiivsed vastas 20 õpetajat, mitte aktiivsed vastas 19 õpetajat ja muu vastuse andis 4 küsitletut õpetajat (vt. joonis 11).

Kui aktiivsed isad Su praeguses rühmas on?

Joonis 11. Isade aktiivsus õpetajate rühmades protsendina (autori koostatud).

Kolmas tabel annab meile ülevaate õpetajate vastustest lahtisele küsimusele, kus õpetajal oli võimalus oma vastus põhjalikult kirja panna. Sellele küsimusele on õpetajad vastanud väga erinevalt. Analüüsidest õpetajate vastuseid sain kolm enim levinumat vastus.

Tabelist on näha, selleks et teha head koostööd peab õpetaja omama kõiki õpetaja pädevusi, nii arvab 19 õpetajat, õpetaja peab olema hea kuulaja ja suhtleja arvab 15 õpetajat ja 4 vastanust õpetajast arvab, et kõik oleneb õpetaja isikuomadustest (vt. tabel 2). Analüüsidest õpetajate vastuseid sellele küsimusele sain kolm enim levinumat vastust.

Tabel 3. Õpetaja kompetensid hea koostöö loomisel isadega arvu ja protsendina (autori koostatud).

Milliseid kompetentse peab omama õpetaja, et teha head koostööd isadega?

Populaarsemad vastused	Kogus	% Määr
1. Õpetaja peab olema hea kuulaja ja suhtleja	15	39,47%
3. Peab omama õpetaja pädevusi	19	50,00%
4. Oleneb õpetaja isikuomadustest	4	10,53%

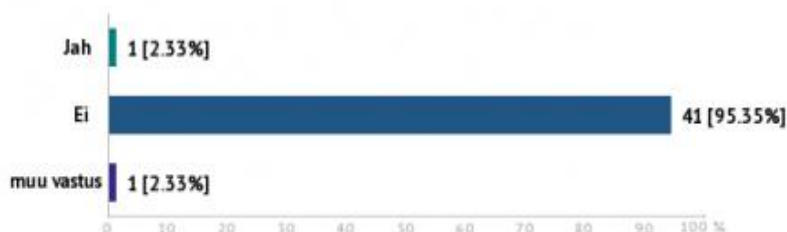
Analüüsides selle alateema vastuseid võime järeldada, et õpetajad peavad omama kõiki õpetaja pädevusi, mis õpetajatöö ette näeb. Autor oma uurimistöös tahtis teada saada, kas isad ei osale aktiivselt koolieeliku elus ainult autori rühmas või on ka teistel õpetajatel sama probleem. Tuginedes tulemustele, mis autor sai oma uurimistöö läbiviimisel saame öelda, et isad osalevad pigem aktiivselt kui mitte aktiivselt. Muude vastuste seas oli selliseid vastuseid, et paljusid isasid ei näegi. Kui kutsud vestlusele, siis võib öelda, et on aktiivsed. Kui aga isasid mitte märgata, nende käest arvamust mitte küsida, hommikuti mitte vestelda siis hajuvad kiiresti ukse taha või ütlevad, et on väga hõivatud, et aktiivsed on 3 - 4 isa rühmast või mõned isad on aktiivsed, mõned isad lihtsalt tulevad lastele järgi ja lapse elu ja areng lasteaias neid ei huvita. Vastustest näeme ka seda, et õpetajad on kaasanud isasid koostöösse ühiste ürituste moel või siis rutiinsete küsimuste arutamisel. Selle vaatenurga alt vaadates võime kinnita kindlalt, et isad osalevad aktiivselt koostöös õpetajatega.

Isade kaasamisest koostöösse

Neljanda alateema sisse läks kõigest kaks küsimust. Kus töö autor tahtis teada, kuidas õpetajad on isasid kaasanud koostöö toimimisse.

Kaheteistkümnendast joonisest selgub, et 41 õpetajat ei ole läbiviinud seminare, koolitusi jms., mis on mõeldud just isadele ja 1 õpetaja vastas et on läbiviinud isade jaoks seminare ja koolitusi ning 1 õpetaja oli vastanud muu vastus, milles selgus, et oli läbiviidud üritus kogu perele (vt. joonis 8). Vastustest selgub, et õpetajad ei ole läbiviinud seminare, koolitusi jms, mis on mõeldud just isadele. See võib olla seotud sellega et, õpetajatel puuduvad teadmised koostöö loomise alal.

Kas Te olete läbiviinud seminare, koolitusi jms., mis on mõeldud just isadele?

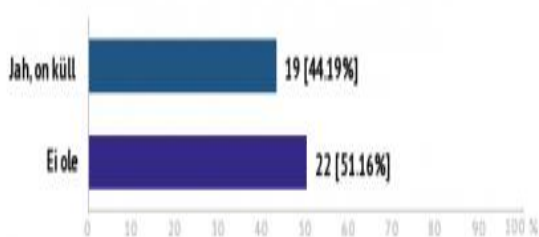

Joonis 12. *Õpetajate poolt läbiviidud üritused, mis on mõeldud ainult isadele, arvu ja protsendina (autori koostatud).*

Kolmeteistkümnendast joonisest selgub, et 19 õpetajat vastas, et nende lasteasutuses on läbiviidud meisterklasse isadele, kus isad-mehed saavad näidata lastele oma oskusi ja 22 õpetajat vastas, et nende lasteasutuses ei ole läbiviidud meisterklasse isadele (vt. joonis 13).

Vastustest võime järeldada veel kord, et õpetajaskonnal puuduvad teadmised ja oskused kaasata isasid koostöösse.

Kas teie lasteasutuses on läbiviidud meisterklasse kus mehed-isad saavad näidata lastele enda oskusi?

Joonis 13. Lasteasutuse poolt läbiviidud üritused, kus isad saavad näidata oma oskusi, arvu ja protsendina (autori koostatud).

Ankeetküsitluse vastustest selgub, et õpetajad ise ei ole loonud just isadele mõeldud üritusi, kus isad oleksid võinud lastele näidata oma oskusi või vestelda nendega, aga lasteasutuses on läbiviidud üritusi isade jaoks. Intervjuu käigus aga selgus, et õpetajad tahaksid küll suurendada isade osalust koostöö loomisel oma tööga, planeerides rohkem üritusi ja tegevusi isadele. Millest võime jällegi järeldada seda, et õpetajatel puudub koostöö loomiseks oskusi.

3.4 Uuringu kokkuvõte

Õpetajate küsitluse tulemustest näeme, et õpetajad suhtlevad oma igapäevatöös põhiliselt emadega, aga soov oleks suhelda mõlema vanemaga võrdselt. Küsitlusest tuli välja, et õpetajate suhtlus isadega sõltub perest, see tähendab seda, et mõnda isa õpetaja näeb kõigest paar korda aastas ja mõnda isa õpetaja näeb paar korda nädalas ning mõnda isa aasta jooksul vaid üks kord.

Ankeetküsitluse käigus selgus, et isad osalevad aktiivselt, aga nende aktiivsus seisneb selles, kui on tarvis isade füüsilist jõudu või arvuti ära parandada. Põhjusteks, miks isad ei osale piisavalt aktiivselt tõid õpetajad arvamuse, et isad on väga hõivatud tööl s.h ka teises linnas või riigis, samuti vastustest selgus, et õpetajate arvates on isad arvamusel, et laste kasvatamine on pigem ikka naiste töö või isad lihtsalt häbenevad ja peavad seda naiselikuks. Küsitluse käigus selgus ka see, et kui õpetaja isasid ei märka, nende käest arvamust ei küsi, hommikuti ei vestle, siis hajubki isa kiiresti ukse taha või ütleb, et on väga hõivatud. Väita aga kategooriliselt, et isad ei osale aktiivselt me ei saa, kuna õpetajate vastustest peegeldub ka see, et aktiivseid isasi on 3 - 4 isa rühmast.

Õpetajad arvavad, et isa omab väga tähtsat rolli lapse arengus ja õpetajate jaoks on oluline, et isa võtaks osa koolieeliku igapäevategemistest. Õpetajate vastustest võime järeldada, et õpetajad soovivad ja tahavad teha koostööd isadega plaanerides oma töösse rohkem tegevusi ja üritusi isadele, aga suuremal osal küsitletud õpetajatest puuduvad teadmised sellel alal, millest me võime järeldada, et õpetajad vajavad selle teemalist koolitust.

4. METOODILISED SOOVITUSED ÕPETAJATELE KOOSTÖÖ VORMIDEST ISADEGA

„See algab nagu enne öeldud oli usaldusliku õhkkonna loomisest, teise poole kasvatustegevuse austamisest ja lapse toetamisest peres. Me keegi pole täiuslikud, kuid meil on ühine eesmärk - laste heaolu. Selle saavutamiseks peavad mõlemad pooled, nii lasteaiaõpetaja kui vanemad, pingutama“ (Niilo 2004: 21).

Lasteaed on koostöös üks osapool, mis ilma teise, pereta, ei saa edukalt toimida. Tänapäevane lähenemine alushariduse kavandamisele annab selge eelistuse lapsevanemate kaasamisele lasteaia elu kavandamisse. Perekonnast oleneb, kas laps tunneb end hästi või halvasti. Lapsevanema nägemus kasvatuskäitumisest aitab lasteaia personalil paremini koostada lasteaia õppekava ja hinnata lapse arengut sellele vastavalt. Seega seisab täna nii pere kui lasteaia ees küsimus, kuidas muuta tulemused erinevates tegevustes tulemuslikuks, kuidas aidata last leida seda, mis teda tegelikult huvitab, arvestades, et see ei ole mitte alati sama, mis köidab täiskasvanut ennast (Kodu ja lasteasutuse koostöö. (Altmann 2000: 5)

Koostöö võimalikud vormid:

1. Lasteaia koduleht.

Ankeedid ja küsimustikud:

- Küsimustikud isadele aitavad tihendada koostööd lasteaia ja kodu vahel ning parendada lasteaia töökorraldust.
- Laste rahuloluküsitlused.

2. Infopäev uutele lastevanematele.

Infopäev toimub harilikult kevadel ja sellele kutsutakse lastevanemad, kelle laps tuleb sügisel esimest korda lasteaeda. Uutele lastevanematele tutvustatakse infopäeva käigus lasteaeda, selle töötajaid ja kodukorda ning neile esinevad lasteaia kasvandikud.

3. Tutvustav käik lasteaeda

Lasteaeda tulek on olenemata lapse east oluline muutus ja tähtis hetk pere elus. Laps satub uude keskkonda, kohtub võõraste täiskasvanute ja rühmakaaslastega. Enne, kui laps lasteaeda tuleb, peaks pere eelnevalt külastama lasteasutust, et tutvuda lasteaiaga, kohtuda õpetajate ja rühmakaaslasega.

4. Lasteaia üldkoosolekud

Lasteaia üldkoosolekud on mõeldud kõigile vanematele ja neid võib korraldada kaks korda aastas. Tavaliselt on need kohvi- või teelauavestlused, kuhu on kutsutud külalisesineja, kes kõneleb vanematega mingil teemal ja annab neile uusi teadmisi. Nii võivad lapsevanemad kuulata loenguid lapse kasvatamisest, laste toitumisest, tervisest, kuidas iseloomustada last tema joonistuste järgi, käitumisest erinevates olukordades, jõulukommetest jne. Kevaditi korraldatakse lasteaias koosolek kooliminevate laste vanematele. Kohale kutsutakse ka tulevase esimese klassi õpetaja, kes selgitab vanematele, milliseid teadmisi ja oskusi on lapsel kooliminekuks vaja, milliseid vahendeid on tarvis muretseda esimese klassi õpilase jaoks. Kõneldakse ka lasteaia ja kooli erinevusest.

5. Vestlus

Iga lapsevanem tahab oma lapsest rääkida, tema edusammudest rõõmu tunda, küsida asjatundjatelt nõu probleemide lahendamiseks. Kõike seda saab teha individuaalsetes vestlustes konkreetse lapse vanemaga. Ühistes vestlustes vaadeldakse lapse arengut ja tema käitumist. Vanemad räägivad pere kasvatuspõhimõtetest ja oma lapse iseloomust, tema vajadustest ning eripärast. Vestluse tulemusena on võimalik kavandada ühiseid kasvatusesemärke.

6. Arenguestlused

Kaks korda aastas viib pedagoog lapsevanemaga läbi arenguestluse, mille eesmärgiks on usalduslikus õhkkonnas info vahetamisega saavutada kooskõla lapsevanema ootuste ja lasteasutuse tegevuse eesmärkide ja põhimõtete vahel ning toetada lasteasutuses õppe- ja kasvatusprotsessi korraldamist, arvestades iga lapse huvisid, võimeid ja vajadusi. Selleks, et arenguestlus mööduks heas õhkkonnas ja kõik osapooled oleksi rahuldatud, peaks õpetaja julgustama isasid arenguestluses osa võtma. Arenguestluse käigus:

- antakse kahepoolset tagasisidet lapse arengust ja õppimisest;
- hinnatakse lasteasutuses toimunud õppe- ja kasvatusprotsessi tulemusi;
- kavandatakse mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu ja õppimise toetamisel.

7. Lastevanemate koosolekud, ühised arutelud

Sellest kohtumisest lapsevanematega peaksid osavõtma kõik lasteasutuse töötajad, kes edaspidi lapse hoidmise, kasvatamise ja õpetamisega tegelema hakkavad (ka liikumis- ja muusikaõpetaja, tervishoiutöötaja, logopeed jne.). Nii saavad lapsevanemad teada, milliste inimeste juurde nad erinevate küsimuste tekkides peaksid pöörduma.

8. Teadetetahvlid, seinalehed jm.

Teadetahvilil peaks vanemate jaoks olema kõige olulisem info: rühma päevakava, rühma töötajate nimed, tegevuste plaan, käesoleva nädala olulisemad õppe- ja kasvatusülesanded jms. Teadetahvilile võib üles panna luuletuste, liisusalmide, mängimislaulude, laulude ja laulumängude tekste, et vanemad nendega soovi korral tutvuda ja lisateavet küsida saaksid. Rühma töötajad peaksid vanemaid harjutama teadetahvlit jälgima, sest vanemad unustavad seda sageli vaatamast.

9. Pereõhtud, ühised peod jms.

Juba sõimerühmas peaks korraldama selliseid õhtupoolikuid, kus lapsed ja isad saaksid koos aega viita. Praktika on näidanud, et sellised peod õnnestuvad hästi ning positiivseid emotsioone koguvad nii lapsed, vanemad kui ka pedagoogid. Sellised perepeod tuleb aga rühmaõpetajal (võimalusel ka muusikaõpetajal) hästi läbi mõelda. Seepärast peaks eeltööna emadele ja isadele tutvustama neid laulukesi, mängu, liikumisi jms, mida kavatakse sellel peol laulda, tantsida, mängida, et vanemad seda kõike koos lastega teha saaksid.

Vanemaid endid võib peoõhtule esinema või selle korraldamisele kaasa aitama kutsuda.

10. Telefonivestlused, kirjad

Rühma personal peab teadma lapse kodu ja vanemate telefoninumbreid. Samuti tuleb lapsevanemale teatada ka lasteasutuse (võimalusel rühma) telefoninumbrid. Telefoni teel antakse edasi kiireloomulist teavet, mis ei kannata oodata (nt lapse haigestumise puhul).

Enamasti toovad hommikul lapse lasteaeda ja viivad õhtul koju ema või isa. Kuid on ka peresid, kus väiksema õe-venna lasteaeda viimine ja koju toomine on vanemate laste

ülesandeks. Siis võib juhtuda, et pedagoogid ei näe vanemaid peaaegu üldse või kohtuvad nendega väga harva. Sellisel juhul tuleb aeg-ajalt vanematele info edastamiseks helistada või kirjake saata. Telefoni teel võib paluda ema või isa ka lasteaiast läbi astuda, et üleskerkinud küsimusi arutada. Sel puhul on vajalik kutsuda vanemaid neile sobival ajal lasteaeda (lasteaiaõpetaja käsiraamat:2003. Lk. 54-56).

11. Avatud uste päevad, mänguõhtud

Sageli küsivad vanemad õhtuti lastelt, mida nad päeval lasteaias tegid, millised tegevused-tunnid olid, mida õppisid. Tihti vastavad lapsed, et nad ei õppinud midagi ja ainult mängisid terve päeva. Lapsevanemale jääb mulje, et lasteaias ei õpetatagi midagi. Tegelikult saavad lapsed teadmisi mängude ja tegevuste kaudu. Seepärast korraldatakse lasteaias lahtiste või avatud uste päevi.

Avatud uste päeval võib lapsevanem jääda rühma juba hommikul ja jälgida õpetaja poolt korraldatavaid tegevusi. Kuna avatud uste päeva variant ei sobi kõigile vanematele, võib rühma eluga tutvuma tulla ka õhtupoolikul. Enamasti on õhtupoolik rohkem vaba mängu jaoks. Eriti oluline on see peredes, kus kasvab ainuke laps ja vanemad ei näe teda teistega mängimas. (Kuusman 1999: 21)

12. Loengud ja koolitused isadele

Loengud ja koolitused on vajalikud isade kasvatusalaste teadmiste täiendamiseks ja huvitava informatsiooni jagamiseks. Koolituse võivad lisaks rühmaõpetajale läbi viia ka logopeed, psühholoog, 1. klassi õpetaja koolist jne. Rühmastendidel on üleval jooksev info lähiajal väljaspool maja toimuvate loengute ja seminaride kohta, mis on mõeldud lastevanematele.

13. Talgud isade abi.

Perekonnale praktilise võimaluse andmine osalemiseks lasteaia tegevuses. Talgud on mõeldud millegi lasteaiale olulise teostamiseks, kus isade ühisel jõul saab näiteks remonditud mõni ruum või korrastatud lasteaia õueala, toodud liiv liivakastidess.

14. Hoolekogu töö

Hoolekogusse valitakse igal aastal sügisesel lastevanemate üldkoosolekul igast rühmast üks lapsevanem. Hoolekogu ülesanne on jälgida, et õppe- ja kasvatustegevus vastaks laste arengule ja huvidele ning teha sellisuunalist koostööd lasteasutuse personaliga.

Hoolekogu pädevuses on lasteaiale oluliste otsuste tegemine või lasteaia huvide eest seismine muudes instantsides.

KOKKUVÕTE

Emal ja isal on mõlemal oluline, kuid erinev roll perekonnas ja laste arengu toetamisel. Ema on traditsiooniliselt hoolitseja ja toitja, isa piiride seadja ja „ukse” avaja maailma. Isa kaasamine kasvatusprotsessi on väga oluline, sest tema eemalejäämine laste kasvatamisest muudab kasvatus ühekülgseks. Isa roll laste kasvatamisel on olulise tähtsusega, kui pöörata tähelepanu laste soolistele erinevustele ja vajadusele erinevate soorollide kujunemise aluseks olevate rolli eeskujude järele. Isa lähedust vajavad kõik lapsed, aga eriti vajavad seda poisid.

Selle töö eesmärgiks oli välja uurida isa roll koolieeliku kasvatamisel koostöös õpetajatega. Seoses püstitatud eesmärgiga tekkisid järgmised uurimusküsimused: kuidas isad osalevad koolieeliku kasvatamisel koostöös õpetajatega; kellega õpetajad eelistavad suhelda rohkem; kas õpetajad soovivad suurendada isade aktiivsust;

Selle töö põhiosa koosneb koosneb kahest peatükist. Esimeses osas toob autor välja isa rolli koolieeliku kasvatamisel, võrdleb isa kasvatus erinevusi ja mõju nii poisile kui ka tüdrukule, uurib isata kasvavate laste riske ja toob välja ka isa rollid laste erinevates vanustes. Selle osa tähtsamaks järelduseks võib öelda, et väga tähtsal osal on psühholoogiline isadus, sest selle alusel teab laps kellega end samastada. Meestel, kes on alles saanud isaks ei ole lihtne aru saada oma rollist perekonnas ja laste kasvatamisel. Erinevalt naistest, meestel ei ärka isa vaist, mis näitaks neile kuidas käituda erinevates olukordades.

Isa on alati eeskujuks oma pojale, ta on meeste iseloomu ja käitumismall. Tüdrukule on isa ka eeskujuks, kuid tüdrukud vaatavad seda teisest vaatenurgast. Isa käitumisest saab tüdruk esimese kogemuse meestega ja see on väga oluline edaspidiseks tüdruku eluks.

Teises osas vaatlev autor isa rolli koostöös lasteasutustega. Mis on eduka koostöö aluseks ja kui tähtis see on. Tähtsamaks järelduseks on muidugi see, et perekond on lapse sotsiaalsete kogemuste allikas. Siit ta leiab näiteid käitumismallidest. Kui me tahame kasvatada moraalselt tervet põlvkonda, peame seda tegema kõik koos: perekond, lasteaiad ja kogukond.

Kolmas osa koosneb ankeetküsitlusest ja intervjuust õpetajatele. Kõik uurimismeetodi küsimused olid koostatud autori poolt ja olid esitatud õpetajatele vastamiseks veebikeskkonnas Ankeet.ee.

Uurimuse tähtsamaks järelduseks võib autor välja tuua õpetajaskonna arvamus, et isad osalevad koostöös aktiivselt, kuid nende aktiivsus sõltub sellest, mil määral õpetaja oskab neid kaasata. Uurimuse käigus tuli välja, et õpetajad soovivad ja tahavad teha isadega koostöö, kuid neil puuduvad teadmised sellel alal.

Neljas osa koosneb võimalikest metoodilistes koostöö vormidest. Iga vormi juurde toob autor välja ka lühitutvustuse koostöö vormist.

Antud töö omab tähtsust koolieelsete lasteasutuste õpetajatele ja lastevanematele, et vältida koostööd tõkestavaid tegureid. Samuti on see töö kasulik koolieelse lasteasutuse direktoritele, teavitamaks neid, millist enesetäiendamist vajavad õpetajad.

SUMMARY

Bachelor's thesis: Father's role in raising preschool child in collaboration with preschool children institutions.

Author: University of Tartu Narva College student Ester Vilhein-Uuemõis.

Writing thesis: 2015 - 2016

Thesis consists of 50 pages.

Bachelor's thesis aim: to examine father's role in raising the child in collaboration with teachers.

This work consists of introduction, three chapters, summary and addition. Introduction itself consists of a justified actuality of the topic, work aim and exercises.

The first chapter talks about the importance of a father's role in raising preschool child. It talks about the risks of being raised without a father, also about the differences of a father's parenting and influence to a boy or a girl, which has a huge impact on later forming one's gender role.

The second chapter of thesis talks about creating a partnership between a father and a children institution.

In the third chapter there is a questionnaire survey created by the author, an interview of teachers and the analysis of their results. There were 42 teachers throughout Estonia, who took part in this survey. The research was divided into subtopics below:

- Teachers' experience of working with a father;
- Teachers' opinion on the need and the necessity of developing cooperation;
- Teachers' participation in the creation of co-operation;
- Father's involvement in co-operation;

The questionnaire revealed, that teachers speak with mothers mostly, but they'd prefer to communicate with both. Teachers also think, that co-operation with both sides is necessary – if a teacher doesn't notice a father, then why would a father want to collaborate with a teacher. Research also revealed, that teachers have to be more active

and encourage fathers to take part in different events, to participate in meetings and appraisals.

In the fourth chapter the author has presented possible methodical co-operation forms with fathers.

Bachelor's thesis additions include teachers' questionnaire form and the answers to an interview.

This work is of importance to preschool institution teachers and parents to prevent co-operation blockage factors. This work is also useful to preschool institution directors, to inform them what self-education teachers need.

KIRJANDUS

Almann, Sirje 2000. *Kodu ja lasteasutuse koostöö: planeerimine, läbiviimine ja hindamine.* Tallinn: Ilo.

Almann, Sirje 2004. *Koostöö lapsevanematega - uued vajadused ja võimalused. Kasvatusteaduslike tööde kogumik.* TPÜ kirjastus.

Almann, Sirje 2004. *6.üleriigiline alushariduse konverentsi "Koostöö - lapse arengu võti" ettekannete kogumik.* Tallinn: Ilo.

Almann, Sirje 2008. *Partnerlus - lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus.* Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Tartu: Studium.

Burgess, Adrienne 2000. *Isa rolli muutumine.* Tallinn: Varrak.

Grant, Ian 2011. *Tublide poiste kasvatamine.* Tallinn: ERSN

Kempe, Jouni 2002. *Mehe ettekujutus võrdõiguslikkusest.* Tallinn: MR Piller.

Kindlon, Dan, Thompson, Michael 2003. *Kaini kasvatamine. Poiste hingeelu kaitsmine.* Tallinn: Balti raamat.

Kuusman, Marika, Almann, Sirje 1999. *Kodu ja lasteasutus koostöös.* Lapsevanema ja kasvataja käsiraamat. Haridusministeerium.

Kutsar, Dagmar 2007. *Mees sotsiaaluuringute subjektina.* Tallinn: Sotsiaalministeerium.

Kivi, Lilian, Sarapuu, Helgi 2009. *Lasteaialaps peres.* Tartu: AS Atlex. lk.138

Morris, Rachel 2009. *Üksikvanema käsiraamat.* Tallinn: Museion.

Mänd 2003 = *Abiks õpetajale. Lasteaiaõpetaja käsiraamat.* 2003. Koost. Maaja Mänd. Tallinn: REKK trükikoda.

Niiberg, Toivo 2006. *Meheks, isaks ja härrasmeheks.* Tartu: AS Atlex,

Niiberg, Toivo 2008. *Naiseks, emaks ja daamiks.* Tartu: AS Atlex.

Niilo, Airi, Tamm, Viljar 2004. *6.üleriigiline alushariduse konverentsi "Koostöö - lapse arengu võti" ettekannete kogumik.* Tallinn: Ilo.

Poolamets, Olev jt 2000. *Mees muutuvast maailmas.* Tallinn: Eesti pereplaneerimise liit (Europrint).

Sinkkonen, Jari 2001. *Koos isaga.* Tallinn: Eesti raamat.

Sinkkonen, Jari 2007. *Kasvamine poisina.* Tallinn: Varrak.

Tiilika, Aila 2003. *Vanhempien kasvatuskäsitykset hyvästä päiväkotikasvatuksesta.* Helsinki: Julkaisematon käsikirjotus.

Tuulik, Maie 2010. *Kasvatuse klassika.* Tallinn: OÜ VALI PRESS.

Uljas, Jüri 2004. *Mehe rollist isana.* Ääremaa Eesti südames. Tartu: Bookmill.

Uljas, Jüri, Reisspass, Reet, Rumberg, Thea, Gontšarova, Dina 2003. *Isa roll perekonnas. Kodukasvatus ja ühiskond.* Tartu: Perekasvatuse Instituut. lk 89–106.

V. Shearin Karres, Erika 2012. *Tiidrukute kasvatamise teejuht.* Tallinn: ERSÉN.

Õun, Tiia; Suur, Silvi 2009. *Lasteaialaps peres.* Tartu: AS Atlex.

Allikad

Ander, Marina 2014. Bakalaureusetöö

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/41688/Ander_Marina.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Viimati vaadatud 3.01.16)

Leemets, Tiit 2005. *Poiss vajab isa.* Haridus 8/2005: 25-27.

<http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/082005/25-27mustv.pdf> (Viimati vaadatud 16.01.16)

Perekool = <http://www.perekool.ee/artiklid/laps-tahab-issit/> (Viimati vaadatud 15.01.16)

Pere ja kodu = http://perejakodu.ohtuleht.ee/sina_ja_su_pere/yksikvanem/8B4

(Viimati vaadatud 4.01.16)

Roosa, Annika 2011. *Valik vastuseid enamlevinud küsimustele isa rollist lapse elus*.
Sotsiaalministeerium

http://www.sm.ee/sites/default/files/contenteditors/Lapsed_ja_pered/juuli_juhendmaterjal_trukis.pdf (viimati vaadatud 15.11.15)

Rajamets, Maila 2014. Lastevanemate hinnangud enda osalusele lapse hariduse omandamisel valga maakonna linnade haridusasutuste näitel. *Magistritöö*.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/42335/rajamets_maila.pdf?sequence=1
(Viimati vaadatud 5.01.16)

Rätsepp, Rita 2008. Isa rolli taju noorukite subjektiivse heaolu kujunemises. *Magistritöö*.

http://ritaratsepp.weebly.com/uploads/1/4/9/0/14902230/isa_rolli_taju_noorukite_subjektiivse_heaolu_kujunemises_1.pdf (viimati vaadatud 12.12.15)

Kullamaa, Maarja 2015. Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud omavahelisele koostööle Saare maakonna näitel. Bakalaureusetöö.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/48130/maarja_kullama.pdf (Viimati vaadatud 10.12.15)

Sarap, Silja 2012. Mõtisklusi isasrt

<http://eesti.elu.delfi.ee/idavirumaa/elu/motisklusi-isadest-ja-isadusest?id=65324006>
(Viimati vaadatud 15.01.16)

Tombak, Jaana 2003. *Isa roll lapse arengus*.

http://www.darwin.kongress.ee/meestekeskus/06uuringud/tombak/t_isa1.php

(viimati vaadatud 02.01.16)

Tuuling, Lehte 2007. Isaga koos on kasvada hea. TLÜ Rakvere kolledz

<http://www.lasteaed.net/2007/12/12/isaga-koos-on-kasvada-hea>

(viimati vaadatud 10.01.16)

LISAD

Lisa1. Küsimustik õpetajatele

Tere, kallid kolleegid!

Minu nimi on Ester Vilhein-Uuemõis. Ma töotan Narva lasteaias "Punamütsike" õpetajana ning õpin Tartu Ülikooli Narva Kolledžis eelkooli pedagoogikat. Seoses oma lõputööga oleks mul Teile palve, võimalusel palun vastake alltoodut küsimustiku küsimustele.

Küsimustiku eesmärgiks on uurida isa rolli koolieelku kasvatamisel õpetajate silme läbi. Küsimustik on **anonüümne**, st. Sinu vastuseid kasutatakse vaid üldistatud kujul. Palun vastata kõikidele küsimustele.

1. Kellega puutud rohkem kokku oma igapäevatoos?

- A. Rohkem emadega
- B. Rohkem isadega
- C. Mõlemi vanemaga võrdväärsel
- D. Raske öelda
- E. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

2. Millisel moel oled isadega koostööd teinud?

- A. Arenguestlused
- B. Ühised peod (isadepäev, spordipäev, jõulud jm.)
- C. Rutiinsed küsimused päeva alguses või lõpus
- D. Teadetahlid
- E. Seinalahed
- F. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

3. Teie arvates millist tähtsust omab isa oma lapse arengus?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Kui tihti saad oma rühma laste isadega suhelda lapse arengust?

- A. Igapäev
- B. Paar korda nädalas
- C. Paar korda kuus
- D. Harva (mitu korda aastas)
- E. Sõltub perest
- F. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

5. Kuivõrd oluline on Teie jaoks isade osalus koolieeliku igapäevategemistes?

- A. Väga oluline
- B. Oluline
- C. Mitte oluline
- D. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

6. Kellega suhtleksid hea meelega lapse arengust?

- A. Emaga
- B. isaga
- C. Mõlema vanemaga
- D. Sõltub perest
- E. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

7. Kui aktiivsed isad Su praeguses rühmas on?

- A. Väga aktiivsed
- B. Aktiivsed
- C. Mitte aktiivsed/passiivsed
- D. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

8. Kas teie lasteasutuses on läbiviidud meisterklasse kus mehed-isad saavad näidata lastele enda oskusi?

- A. Jah, on küll
- B. Ei ole
- C. Muu vastus

Kui Jah, siis milliseid:

.....

.....

.....

.....

.....

9. Milliseid kompetentse peaks omama õpetaja, et teha head koostööd isadega?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Kas Te olete läbiviinud seminare, koolitusi jms., mis on mõeldud just isadele?

- A. Jah
- B. Ei
- C. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

11. Teie arvates, kas isad osalevad aktiivselt lasteaia ja pere koostöös?

- A. Jah, aktiivselt
- B. Piisavalt aktiivselt
- C. Ei
- D. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

12. Kui Te arvate, et ei ole piisav osalus - siis mis oleks selle põhjuseks, et isad ei osale aktiivselt lasteaia ja pere koostöös Teie arvates?

.....

.....

.....

.....

.....

13. Kas Te olete läbinud mõnd koolitust mille sisuks oli koostöö loomine lastevanematega?

- A. Jah
- B. Ei ole
- C. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

14. Kas Te vajaksite sellist koolitust?

- A. Jah
- B. Ei
- C. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

15. Teie vanus

- A. kuni 25
- B. 25-35
- C. 35-45
- D. 45-55
- E. 55- ja vanem

16. Pedagoogiline staaz

- A. kuni 5a
- B. kuni 10a
- C. kuni 15 ja rohkem
- D. Muu vastus

.....

.....

.....

.....

.....

Täna vastamast!

LISA 2.

Опросник для учителей

Здравствуйте уважаемые коллеги!

Меня зовут Эстер Вильхейн-Ууемыйс. Я работаю педагогом в детском саду и учусь в Нарвском колледже Тартуского университета. В связи написанием своей дипломной работы, мне нужна Ваша помощь. Прошу Вас ответить на ниже приведенные вопросы.

Целью опросника является выяснить роль отца в воспитании дошкольника по мнению педагогов. Опросник является **анонимным**, это значит, что Ваши ответы будут использоваться только в рамках этой работы.

1. С кем Вы больше общаетесь в своей ежедневной работе?

- F. Больше с мамами
- G. Больше с папами
- H. С обоими родителями одинаково
- I. Затрудняюсь ответить
- J. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

2. Каким образом Вы сотрудничаете с отцами?

- G. Развивающие беседы
- H. Совместные праздники (день отцов, спортивные мероприятия, утренники и др.)
- I. Обычные вопросы в начале или в конце дня
- J. Информация на доске объявлений
- K. Инфолисты на стенах группы
- L. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

3. По Вашему мнению, какое значение имеет отец в развитии ребенка?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Как часто вы можете общаться о развитии ребенка с отцами в
Вашей группы?

- G. Каждый день
- H. Пару раз в неделю
- I. Пару раз в месяц
- J. Редко (несколько раз в году)
- K. Зависит от семьи
- L. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

5. Насколько важно для вас участие отцов в повседневной
деятельности дошкольника?

- E. Очень важно
- F. Важно

- G. Не важно
- H. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. С кем Вы с удовольствием пообщались бы о развитии ребенка?
- F. С мамой
 - G. С папой
 - H. С обоими родителями
 - I. Зависит от семьи
 - J. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

7. Насколько активные отцы в Вашей группе?
- E. Очень активные
 - F. Активные
 - G. Не активные/ пассивные
 - H. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

8. Проводились ли в Вашем детском саду мастер-классы, где мужчины и отцы могли показать детям свои навыки?

D. Да, проводились

E. Нет, не проводились

F. Другой ответ

Если "Да", то какие:

.....

.....

.....

.....

.....

9. Какими компетенциями, по Вашему мнению, должен обладать педагог, чтобы успешно сотрудничать с отцами?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Проводили ли Вы семинары, курсы, круглые столы, которые предназначались специально для отцов?

D. Да

E. Нет

F. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

11. По вашему мнению, участвуют ли отцы активно в совместной деятельности детского сада с семьей?

- Е. Да, активно
- Г. Достаточно активно
- В. Нет
- Д. Другой ответ

.....

.....

.....

.....

.....

Если вы считаете, что отцы участвуют не достаточно активно, то по какой причине?

.....

.....

.....

.....

.....

12. Проходили ли Вы какое-либо обучение, содержанием которого было установление сотрудничества с родителями?

- Д. Да
- Е. Нет

Если "Да", то укажите обучение:

.....

.....

.....

.....

.....

13. Нуждаетесь ли вы в подобном обучений?

- Д. Да
- Е. Нет
- Г. Затрудняюсь ответить

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Ваш возраст

- F. До 25
- G. 25-35
- H. 35-45
- I. 45-55
- J. 55 лет и старше

15. Педагогический стаж

- E. До 5 лет
- F. До 10 лет
- G. До 15 лет и больше
- H. Иной ответ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Благодарю за ответы!

LISA 3. ÕPETAJATE INTERVJUUDE VASTUSED

Õpetajate vastused					
Küsimus	1õpetaja	2õpetaja	3õpetaja	4 õpetaja	5 õpetaja
1. Kuidas sa hindad oma rühma isade aktiivsust koostöös lasteasutusega lapse õppe- ja kasvatus küsimustes? Kommenteer i oma vastust.	See aasta on meil rühmas isasid rohkem ja nad osalevad aktiivsemalt .	Isadega koostöö on väga nõrk, kui ise ei küsi, siis isad ise pakuma oma abi ei tule.	Väga hästi, on aktiivsed osalejad. 3-4 isa rühmast on aktiivsed ja pakuvad erinevaid üritusi nii lastele kui ka vanematele.	Наполовин у. Где у мамы с папой хорошие отношения между собой и отношение к ребенку хорошее, то и интересую тся больше и участвуют больше.	Hindan keskmiselt. Lastele käivad järgi peamiselt emad.
2. Kellega lastevanemat est sa eelistaksid suhelda ja millistes küsimustes? Miks?	Praktika näitab, kui ma pöördun isade poole, isad paluvad küsida emade käest kuna ei oska vastata õpetaja poolt esitatud küsimustele. Sellest olenebki, et pöördun pigem kohe ema poole, kui on vaja midagi konkreetset küsida või	Eelistuse annan ikka emadele, sest mõistmine on kahepoolne. Emad saavad ja soovivad oma aega panustada koostöösse.	Suhtleksin rohkem emadega, sest nad on rohkem suhtlemisal did. Nad tunnevad rohkem huvi lapse päevase tegevuse vastu. Seevastu aga arenguvestl ustel käivad mõlemad vanemad.	С мамой. По вопросам воспитания и развития. Папа, как правило приходят очень редко даже на праздники проводимы е в саду.	Kõike mis puudutab lapse viibimisest lasteaias eelistan suhelda mõlemi vanemaga.

	lahendada.				
3. Kas Teie arvates on vaja suurendada isade ühistegevuste aktiivsust lasteaias? Kui jah, siis milliste küsimuste või probleemide alusel? Teie arvates, millisel moel te saate suurendada isade aktiivsust?	Kindlasti vaja. Ma arvan, et rohkem lastekasvatu se küsimuste alal. Planeerida rohkem tegevusi ja üritusi kuhu võib kaasata just isasid.	Kindlasti vaja. Isad näitavad eeskuju oma tegemistega . Isad saaksid lastele näidata oma oskusi ja teha midagi koos lastega, millest tunneksid rahuldust mõlemad pooled. Isadele vaja teha selgitustööd , miks õpetajad tahavad isasid koostöösse kaasata.	Alati võiks aktiivsust rohkem olla, aga ma olen rahul ka sellega missugune isade aktiivsus mul praegu rühmas on. Isad võiksid rohkem näidata oma oskusi ja teadmisi. Võiksid olla meeste elukutsete esindajateks ja räägiksid neist lastele. Et isasid rohkem kaasata peab õpetaja ise aktiivsem olema.	Нет. От отцов толку мало.	Ikka on vaja kaasata lasteaias töösse. Kavandada rohkem tegevusi ja üritusi, julgustama isasid osalema.